

A
TÖRTÉNELEMÉRETTSÉGI
NAGYKÖNYVE

II.

Javítási és értékelési útmutató

Budapest, 2016.

1.

A találmány neve	A kép betűjele	A feltaláló neve	A találmány jelentősége
makadámút	A	McAdam	Elősegítette a közúti közlekedést.
esztergapad	E	Maudslay	Gépesítette a gépalkatrészek gyártását.
gőzmozdony	B	Stephenson	Forradalmasította a közlekedést, létrejött a korszak húzóágazata.
gőzgép	C	Watt	Más gépek meghajtására volt alkalmas.

(A táblázat utolsó oszlopában adott válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)

2.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a textilipar szerepét mutatja be az első ipari forradalom során. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az első ipari forradalom Angliában bontakozott ki a XVIII. század végén és a XIX. század feléig tartott.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipar, gépesítés, tömegtermelés, befektetés / kereslet.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a kép alapján, hogy a textilüzemeket / manufaktúrákat gépesítették, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gépeket gőzgép hajtotta, az üzemekben sok nő – és sok gyerek – dolgozott, tömegesen állították elő a termékeket, ez fellendítette a vas- és gépgyártást is).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom során a fejlődés a textiliparban indult meg, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. egy textilipari vállalkozás kis tőkebefektetést igényelt, a befektetés hamar megtérült / jövedelmezővé vált, sok és olcsó alapanyag állt rendelkezésre, a termékek iránt nagy volt a kereslet).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a textilgyártás két fontos mozzanata a fonás és a szövés / a textilüzemekben fonó- és szövőgépeken termeltek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. először a fonást gépesítették / tették hatékonyabbá, ezt követte a szövőgépek fejlődése, az emberi erőt / a víz meghajtó erejét a gőz vette át) vagy megemlíti legalább két feltaláló és találmányaik nevét.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

3.

a) A kisémet egység mellett szól, mert a Habsburg Birodalom lakosságának többsége nem német / mert Poroszország lakosságának zöme német / mert csak így lehetne viszonylag homogén német nemzetállamot létrehozni.

b) A nagynémet egység mellett szól, mert a Habsburg dinasztia viselte hagyományosan a német-római császári címet / mert a Német-római Császárság Ausztria (és Csehország) területét is magában foglalta.

(Elfogadható még: A kisémet egység mellett szól, mert a német-római császári tisztség a korszakban tényleges hatalommal már nem bírt / a Habsburgok számos nem német nyelvű területet birtokoltak, így nem lett volna esély a nemzetállam kialakítására.)

c) A kisémet egység mellett szól, mert a Habsburg Birodalom kimaradt a Német Vámszövetségből / mert a Német Vámszövetség Poroszország vezetésével valósult meg / mert a Német Vámszövetség már gazdaságilag egyesítette a kisémet egységbe foglalandó államokat.

d) A kisémet egység mellett szól, mert a Habsburg Birodalom elvesztette Oroszország támogatását a román fejedelemségek megszállása miatt / mert Poroszország megszerezte Oroszország támogatását a lengyel felkelés leverésében való közreműködés miatt.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más helyes, a forrásokhoz kapcsolódó válaszok is elfogadhatók.)

4.

- a) Oroszország
- b) Franciaország
- c) Olaszország
- d) Németország

5.

A képi forrás betűjele	A szövetségi rendszer megnevezése	A szövetségi rendszer létrejöttének éve	A szövetségi rendszer létrejöttéhez vezető két-két szerződés részletének sorszáma
A)	(hármás) antant	1907	2., 3.
B)	hármás szövetség	1882	1., 5.

A szöveges források sorszámai egy-egy mezőn belül fordított sorrendben is elfogadhatóak.

6.

a) Marx szerint a termelési eszközök egyre kevesebb kézben összpontosulnak majd, míg Bernstein szerint a kis- és középüzemek is életképesek / a vagyonosok száma (relatív és abszolút mértékben is) nőtt.

b) Marx szerint a munkásosztály lesz a legszélesebb társadalmi réteg / elnyomorodik, míg Bernstein szerint a munkásosztály kizsákmányolt, de az elnyomorodása nem következett be.

c) Marx szerint a kapitalizmus (belső ellentmondásai miatt) válságba jut és összeomlik, míg Bernstein szerint bár a polgári társadalom válságban van, de belátható időn belül nem fog összeomlani.

d) Marx szerint a munkásoknak forradalommal / erőszakkal kell átvenniük a hatalmat, míg Bernstein szerint demokratikus úton / törvényesen kell a munkásság helyzetét megjavítani.

e) szociáldemokrácia

f) keresztényszocializmus

g) XIII. Leó

7.

a) Szent Szövetség

b) 2., 4.

c) Oszmán / Török Birodalom

d) Oroszország és Nagy-Britannia konfliktusára (a keleti kérdésben). *(Tartalmilag hasonló más helyes válasz is elfogadható.)*

e) Ő volt a kongresszus házigazdája. vagy Németország / Bismarck vezető szerepet játszott a balkáni helyzet rendezésében. *(Tartalmilag hasonló más helyes válasz is elfogadható.)*

f)

1.	2.	3.
A	C	B

g) (hármás) antant

8.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a második ipari forradalom korának brit terjeszkedése mögött álló érveket és érdekeket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a második ipari forradalom időszakát (a XIX. század második fele és a XX. század eleje vagy az 1870-80-as évektől 1914-ig), és rögzíti a téma egy térbeli vonatkozását (pl. Nagy-Britannia legértékesebb gyarmata India volt, a briteknek minden kontinensen voltak gyarmatai, a korszakban főként Afrikában növelték gyarmati területeiket).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmatbirodalom / gyarmati versengés, piac, nyersanyag, munkaerő.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Rhodes felsőbbrendűnek / Isten kiválasztott népének gondolta az angolokat; azzal érvelt, hogy a brit uralom kiterjesztése békét fog hozni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Rhodes érvelése ideológiai alapot teremtett a gyarmatosításhoz, alkalmas volt a közvélemény megnyerésére, ez egyfajta fajelmélet, valójában a gyarmatosítást véres háborúk kísérték, valójában a gazdasági érdekek domináltak).	0–3
	F2 Rögzíti a karikatúra egy lényegi elemét (pl. a felszeletelt torta Kínát / a kínai piacot jelképezi, a Viktória királynőt ábrázoló nőalak felháborodott pillantása a Nagy-Britannia és Németország közötti feszültségre utal), és tesz egy érdemi megállapítást a brit gyarmatosítás hátterével kapcsolatban (pl. Nagy-Britannia befolyási övezetet szerzett Kínában, a britek más hatalmak rovására is igyekeztek befolyást szerezni).	0–3

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tény a Brit Birodalomra vonatkozóan (pl. Nagy-Britannia rendelkezett a legnagyobb gyarmatbirodalommal, a korszakban tovább növelte gyarmati területeit), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Nagy-Britannia vezető hatalmi szerepét gyarmatbirodalma biztosította, ez a korszak a gyarmati versengés / imperializmus időszaka volt, rohamosan csökkentek a gyarmatosítható területek, már megszerzett területeinek biztosítására is foglalt el újabb területeket).	0–3
	E2 Rögzít egy tény a gyarmatok gazdasági jelentőségére vonatkozóan (pl. olcsó nyersanyagot / luxuscikkeket / olcsó munkaerőt / felvevőpiacot biztosítottak az anyaország számára), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a korszakban ugrásszerűen nőtt az ipari termelés, erősödött a piaci verseny, megnőtt a tőke kivitel, a nemzeti piachoz kevésbé kötődő óriásvállalatok jöttek létre).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

9.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nők helyzetének változását mutatja be a második ipari forradalom időszakában. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a tárgyalt időszak a XIX. század második felére és a XX. század elejére / első két évtizedére tehető, és a vizsgált jelenségek Európa (és Észak-Amerika) polgárosult térségeire jellemzőek.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. polgárosodás, középosztály, oktatás / munkavállalás, emancipáció.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a kép alapján, hogy a telefonközpontokban nagy többségben nők dolgoztak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szolgáltató szektor erősödésével / a nem fizikai munkát igénylő ágazatokban nőtt a női munkaerő aránya, már nemcsak a munkások körében, hanem a középosztályba tartozó nők közül is többen dolgoztak, a nők fizetése alacsonyabb volt, az értelmiségi pályák – a tanítónői kivételével – nagyon nehezen nyíltak meg előttük, a középosztálybeli lányok jellemzően férjhez menésük előtt dolgoztak / végső	0–3

	céljuk a férjhez menés volt).	
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a nyugat-európai nagyvárosokban a nők kerékpároztak / sportoltak, a cikk írója kedvesen ugyan, de kigúnyolta a kerékpározó nőket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a technikai fejlődés / a háztartási munkák könnyebbé válása / a cseléd tartás révén a nőknek egyre több szabadidejük lett / egyre többet szórakozhattak, a középosztálybeli nők élete szabadabb / házassága egyenjogúbb lett, törvényi lehetőség lett a válásra, a társadalom nagy része nehezen fogadta el a változásokat).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy egyre több lány vett részt az alapfokú és a középfokú oktatásban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a nemeket elkülönítve oktató iskolák működtek, a felsőoktatásból – a századfordulóig – kizárták a nőket, az államigazgatás megnövekedett munkaerőigénye hozzájárult a női iskolázottság növekedéséhez).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a középosztálybeli nők jellemzően kevesebb gyermeket szültek, mint régebben, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az orvostudomány fejlődésével csökkent a gyermekhalandóság, megjelent a születésszabályozás, a nők életében csökkent az anyai szerepkör súlya) <i>vagy</i> rögzíti, hogy a korszakban mind a jogrend, mind a közvélekedés a nőket jogfosztottnak / a férfiak alárendeltjének tekintette, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. szigorú etikett szabályozta viselkedésüket, az egyenjogúsításért / a politikai jogokért küzdöttek a szüfrassettek, egyenjogúsításukat a század második felében / politikai jogokat csak az első világháború után értek el).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

10.

- a) 1.
- b) C, D
- c) (I.) Ferenc József
- d) 2.

11.

- a) B, E
- b) Kossuth Lajos
- c) D
- d) E

12.

a) 1. Pest(-Buda), 3. 2. Vaskapu(szoros), 5. (Elfogadható a Vaskapu szoros valamely részének megnevezése is.) 3. Fiume, 1.

b) A gőzhajó (megjelenése / elterjedése). (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

13.

a) román(ok)

b) szlovák(ok)

c) német(ek)

d) szerb(ek)

14.

a) 1867

b) 2.

c) 3.

d) 3 / három

e) 1., 3.

f) Közös ügyeket vezettek be. / Az áprilisi törvényekben nem szerepeltek közös ügyek. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

15.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori etnikai viszonyokat és a magyar kormányok nemzetiségi politikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a dualizmus kora 1867-től 1918-ig tartott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (a nemzetiségek jellemzően a peremterületeken éltek, a középső területeken / az Alföldön magyar többségű volt a lakosság, a kivándorlás a hegyvidéki területekről volt a legjelentősebb, az asszimiláció a városokban / a kevert lakosságú területeken volt jellemző) vagy megnevezi legalább két nemzetiség területeit vagy utal arra, hogy Magyarország az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzetiség, arány, törvény, jog.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. többnemzetiségű, asszimiláció, kivándorlás, nemzetiségi törvény.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. a kivándorlók többsége nemzetiségi volt, a nemzetiségek közül legnagyobb számban szlovákok vándoroltak ki, a nemzetiségek körében magasabb volt a kivándorlási arány, mint a magyarokéban, a szlovákok – és a ruszinok – körében volt a legmagasabb a kivándorlási arány, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetiségek körében alacsonyabb volt az átlagos életszínvonal, mint a magyarokéban, a szlovákok – és ruszinok – által lakott hegyvidéki területeken kevés volt a megélhetési lehetőség, ez hozzájárult a nemzetiségek arányának csökkenéséhez).	0–3
	F2 Rögzíti a nemzetiségi törvény idézett részeinek valamely lényegi elemét (pl. az alsófokú oktatásban / a helyi közigazgatásban engedte a nemzetiségi nyelvhasználatot), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. elfogadtatása Eötvös József nevéhez köthető, érvényesültek a liberális elvek; a korabeli viszonyok közt példaértékű volt; sokszor nem tartották be; továbbra is a magyar maradt az egyedüli államnyelv).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy a Lex Apponyi a nemzetiségi iskolákban kötelezővé tette a magyar nyelv tanítását, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. célja az volt, hogy a nemzetiségi lakosok is használni tudják az államnyelvet; elősegítette [volna] az asszimilációt; ez a nemzetiségek szemszögéből nézve visszalépés volt az Eötvös-féle törvényhez képest).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Magyarország többnemzetiségű / soknemzetiségű ország volt, és tesz egy érdemi megállapítást az etnikai arányokra vonatkozóan (pl. a korszakban a magyarok aránya nőtt, a korszak elején a magyarok csak relatív többséggel rendelkeztek, a korszak végére a magyarok aránya – Horvátország nélkül – 50 százalék fölé emelkedett).	0–3
	E2 Rögzíti az asszimiláció jelenségét, és megmagyarázza a fogalmat (a többségi társadalomba való beolvadás), <i>vagy</i> tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez is csökkentette a nemzetiségek arányát, az iskolázottabb / polgári / városi rétegek körében volt különösen jellemző).	0–3
	E3 Rögzíti a magyar nemzetiségi politika egy alapvető összetevőjét (pl. a magyar kormányzat az „egy politikai nemzet” elvét vallotta, a magyar kormányzat politikáját nemzetállami törekvések jellemezték, a magyar vezetőréteg a kiegyezéssel biztosította a nemzetiségek feletti uralmát), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. nem bővítették a nemzetiségi jogokat, bíztak a [békés] asszimilációban, félték az ország szétszakadásától, a nemzetiségek egy része területi	0–3

	autonómiát követelt, a nacionalizmus erősödése etnikai konfliktusokhoz vezetett).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

16.

a)

Miniszter / miniszterelnök	A forrásrészlet betűjele
Eötvös József	C
Tisza Kálmán	B
Wekerle Sándor	A, D

b)

Állítás	A forrásrészlet betűjele
Az egyházak tiltakoztak ellene.	A, D
A központi kormányzat hatalmát növelte a megyei önkormányzatisággal szemben.	B
Következménye volt az analfabéták arányának csökkenése.	C

17.

Állítás	A	B	C	D	E	egyik sem
a) Kárhóztatja a dzsentrit a magyar nemességhez nem méltó életmódja miatt.		X				
b) Megjelenik benne a dzsentrik – lovagkori gyökerekkel rendelkező, de a polgárosodás korában már idejétmúlt – szokása.		X				
c) Kárhóztatja a dzsentrit azért, mert nem akar részese lenni a polgárosodás folyamatának.			X			
d) Azt sugallja, hogy a dzsentrik a zsidók álságos tevékenysége miatt vesztették el birtokukat.				X		
e) Megjelenik benne a dzsentri réteg vagyronvesztése, gazdasági pozíciójának gyengülése.	X	X		X	X	

18.

a) 3.

b) 4.

c) felvilágosodás (*Elfogadható még: liberalizmus.*)

d) **A)** Andrassy Gyula   **B)** Wekerle Sándor

19.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az állam szerepének növekedését mutatja be az államigazgatás, az oktatás, az egészségügy és a rendfenntartás területén a dualizmus kori Magyarországon. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918), vagy rögzíti Tisza Kálmán miniszterelnökségének időszakát (1875–90).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. főként a falvakban volt jelentős a népiskolák építése, a csendőrség vidéken jött létre, Budapesten rendőrség működött) vagy említ egy megszüntetett kiváltságos kerületet (jászkun kerület, hajdú kerület, Szepesség, szász székek, székely székek).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. oktatás, egészségügy, rendfenntartás / közbiztonság, megye.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. polgári állam, tankötelezettség, közigazgatási reform, állami anyakönyvezés / polgári házasság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi tény a forrás alapján (pl. nőtt az állami – és községi – fenntartású iskolák száma / aránya, több ezer új népiskola épült, a legtöbb iskolát az egyházak tartották fenn), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek háttérében Eötvös József törvénye / a tankötelezettség bevezetése állt, ennek hatására szélesebb társadalmi rétegek vonódtak be az oktatásba, az állam is részt vállalt az oktatás költségeiből, nőtt az írni-olvasni tudók / csökkent az analfabéták aránya, az állam a nem állami fenntartású iskolák működését is szabályozta / felügyelte).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. törvényben szabályozták a tanárképzést, a tanárképzés része lett a tanítási gyakorlat elvégzése, a leendő tanároknak meg kellett felelniük az államilag meghatározott követelményeknek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a reform Trefort Ágoston nevéhez kötődött, ezzel egységesítették / növelték a tanárképzés színvonalát, állami gyakorlóiskolákat hoztak létre).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. az állam szabályozta a kórházak működését, közkórházakat hoztak létre, a közkórházak mindenkit kötelesek voltak	0–3

	ellátni), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az állami felügyelet célja az ellátás színvonalának biztosítása volt, főként magánkórházak / egyházi fenntartású intézmények működtek, szélesebb társadalmi rétegek jutottak hozzá egészségügyi ellátáshoz, javult a lakosság egészségi állapota).	
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. csendőrséget hoztak létre, a csendőrség a kormány felügyelete alatt állt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. korábban a vármegyék feladata volt a rendfenntartás, ezzel országos hatáskörű intézmény jött létre, hatékonyabbá vált a bünydőzés).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a polgári állam kiépülését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek háttérében a „gondoskodó állam” eszméje állt, ez ellentmondott az államról alkotott liberális felfogásnak, előfeltétele volt az állampolgári jogegyenlőség / a parlamentáris rendszer megteremtése, a növekvő állami bevételek tették lehetővé, jelentősen nőttek az állami kiadások, jelentősen nőtt az állami hivatalok száma / hivatalnokok létszáma).	0–3
	E2 Rögzíti a közigazgatási reform egy elemét (pl. egységes megyerendszer létrehozása, a főispánok jogkörének növelése, állami fizetés folyósítása a megyei hivatalnokoknak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez Tisza Kálmán nevéhez kötődött, a középkori eredetű kiváltságos kerületeket megszüntették, a közigazgatás centralizációjára került sor, csökkent a megyék önállósága, a megyei hivatalok főként a dzsentrik számára nyújtottak megélhetési lehetőséget).	0–3
	E3 Rögzíti az állami anyakönyvezés vagy a polgári házasság bevezetését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez Wekerle Sándor nevéhez fűződött, az egyházpolitikai reformok része volt, a katolikus egyház tiltakozott ellene, ellenzéki képviselők is támogatták).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

20.

a) Wilson

b) Ausztria / Osztrák Köztársaság

c) keleten / Lengyelországban / Oroszországban / Szovjet-Oroszországban

d) A zsidóságot nem vallásnak, hanem fajnak tekintették. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

21.

- a) 1
- b) 10
- c) 5
- d) 3
- e) 7
- f) 9
- g) 4
- h) 2

22.

- a) Wilson
- b) E
- c) 3.
- d) 1.
- e) A, D (Elfogadható még: F.)
- f) Népszövetség / Nemzetek Szövetsége
- g) Az újabb (világ)háború elkerülése. / A béke fenntartása. (Hasonló helyes válaszok is elfogadhatóak.)

23.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az első világháború kirobbanásának körülményeit (az Osztrák–Magyar Monarchia hadba lépését) mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a Monarchia trónörököse (Ferenc Ferdinánd) ellen Sarajevóban / Bosznia-Hercegovinában követte el merényletet, és a hadüzenetre 1914 nyarán (július 28-án) került sor.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. merénylet, ultimátum, hadüzenet, világháború.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a Monarchia és Szerbia között Bosznia-Hercegovina annektálása miatt alakult ki ellentét, Ferenc József a szerbek ellenséges magatartásával indokolta a két ország között kialakult feszültséget, veszélyben látta a Monarchia területi egységét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Monarchia megakadályozta a balkáni szerb terjeszkedést / a délszláv államszövetség létrehozását, Ferenc József a szerb kormányra hárította a felelősséget a háború kirobbanása miatt, a szerb nacionalizmust tette felelőssé a háborúért).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú	E1 Rögzíti a Monarchia trónörökösének (Ferenc Ferdinándnak) a meggyilkolását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a trónörökös egy	0–3

gondolkodás	hadgyakorlatot tekintett meg, a merénylet mögött szerb nacionalisták álltak, a merénylet után a Monarchia ultimátumot adott Szerbiának / Szerbia függetlenségét sértő követeléseket fogalmazott meg).	
	E2 Rögzíti, hogy a Monarchia hadat üzent Szerbiának, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Szerbia visszautasította a függetlenségét sértő ultimátumot, Tisza István / a magyar kormány kezdetben elutasította a hadüzenetet, a hadüzenet kérdésében az uralkodóé volt a döntő szó, a Monarchiát Németország biztatta a hadüzenetre, Oroszország a támogatásáról biztatta Szerbiát, az európai hatalmak néhány héten belül hadat üzentek egymásnak, a szövetségi rendszerek szembenállása miatt kirobbant az első világháború).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

24.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Németországgal kötött béke legfontosabb rendelkezéseit mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a békeszerződést 1919-ben írták alá, és említi a téma legalább két térbeli összetevőjét (pl. Elzász-Lotaringia elcsatolása, Saar-vidék megszállása, Párizs a békekonferencia helyszíne, Lengyelország létrehozása).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. békeszerződés, központi hatalmak / antant, jóvátétel, hadkötelezettség / nemzeti önrendelkezés.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a békeszerződés korlátozta a német hadsereg létszámát és utánpótlását), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel egy újabb háborút akartak megakadályozni, ez is mutatja, hogy Németországot tekintették a háború kirobbantójának, ezt technikai korlátozások egészítették ki, a Rajna-vidéket demilitarizálták).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti Németország legfontosabb területi veszteségeit (pl. Franciaország és Lengyelország javára csatoltak el területeket), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Franciaország visszakarta ezt a területet / beteljesítette a revansot, Lengyelországot helyreállították, a lengyel tengeri kijárat kettévágta Németországot, kisebb területeket más országok is	0–3

	kaptak – Belgium, Dánia, Litvánia).	
	E2 Rögzíti, hogy Németországra jóvátétel-fizetési kötelezettséget róttak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez is mutatja, hogy Németországot tekintették a háború kirobbantójának, ezzel próbálták a győztesek fedezni veszteségeiket, ezzel is próbálták megakadályozni Németország újbóli megerősödését, ennek részeként Franciaország megkapta a Saar-vidéket is).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

25.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nácizmus szocialista jellegét mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy Hitler 1933-ban került hatalomra Németországban.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nemzetiszocializmus, diktatúra, propaganda, szocialista / marxista.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti a kép valamely lényegi elemét (pl. a család saját autóval / rádióval rendelkezik), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. cél volt a lakosság ellátása olcsó tartós fogyasztási cikkekkel, az állam támogatta a széles tömegek üdülési lehetőségét, az olcsó tömegcikkek / a közös üdülés erősítette a diktatúra egyenlősítő jellegét).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a náci diktatúra fontos célja volt a munkahelyteremtés / teljes foglalkoztatottság, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre a világgazdasági válság miatt is nagy szükség volt, hatalmas állami beruházásokba fogtak – pl. autópálya-építés, újrakezdődött a fegyverkezés, a munkanélküliek számára közmunkaprogramot hirdettek).	0–3
	E2 Rögzít egy másik lényeges tény a rendszer szocialista jellegével kapcsolatban (pl. társadalombiztosítás kiterjesztése, tömegszervezetek létrehozása, marxizmus-ellenesség), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németországban eleve kiterjedt társadalombiztosítás létezett, az egység érzetét / az társadalmi egyenlőséget / a diktatúra ellenőrző szerepét erősítették, védték a (kis)tulajdont / leszámoltak a kommunistákkal).	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM **17**

26.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a nyugati országok reakcióit mutatja be a német terjeszkedéssel kapcsolatosan. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a német terjeszkedés legalább egy-egy időbeli és térbeli elemét (pl. Anschluss: 1938, Csehszlovákia feldarabolása: 1938, spanyol polgárháború: 1936–1939, szovjet–német megnemtámadási egyezmény és Lengyelország felosztása: 1939).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. Anschluss, Berlin–Róma-tengely / tengelyhatalmak, antant, polgárháború.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy a brit kormány titokban elhatározta, hogy nem segít Csehszlovákiának Hitler ellen, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem voltak még felkészülve egy háborúra, a közvéleménnyel szemben cselekedtek, bíztak a béke megőrzésében, abban reménykedtek, hogy Hitler étvágya kisebb engedményekkel csillapítható / kielégíthető).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a nyugati államok a háború elkerülése törekedtek (pl. a nyugati államok Hitlert a Szovjetunió / kommunizmus elleni harc eszközének tekintették, már a locarnói szerződés is csak a németek nyugati határait garantálta, hittek Hitler békepropagandájának), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. nem akadályozták / hozzájárultak Hitler közép-kelet európai terjeszkedéséhez / Anschlusshoz, nem támogatták Sztálint a spanyol polgárháborúban Hitler ellen, csak a saját határaik biztonságáért aggódtak, megszegették a közép-európai államokkal kötött védelmi szerződéseiket).	0–3
	E2 Rögzíti a megbékélési politika kudarcát 1939-ben, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szovjet–német megnemtámadási szerződéssel Hitler Sztálin szövetségesévé vált, Hitler biztosította magának a keleti határokat, a nyugati hatalmak számíthattak Hitler támadására, Lengyelország felosztása / megtámadása már hadüzenetet váltott ki az antantból).	0–3

Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.

A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM **17**

27.

a) 2., b) 6., c) 5., d) 3., e) 1., f) 4.

g) A villámháború kudarca / Az állóháború (kialakulása). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ha tartalmaz szakkifejezést.)

28.

a) 2., b) 2., c) 2., d) 2., e) 2., f) 2.

29.

Intézkedések	Kínálat visszafogása	Kereslet bővítése	Egyik sem
a) A farmerek kárpótlása a művelés alól kivont földekért.	X		
b) Közmunka-programok elindítása.		X	
c) A dollár elszakítása az aranyalaptól.		X	
d) Bankzárlat.			X

e) A válság előtt mindenki a piac **bővülését** várta, ezért **nőtt** a részvények iránti kereslet, ami **felhajtotta** a részvények árát. Ez **tovább fokozta** a részvények keresletét.

f) A válság kitörése után nyilvánvalóvá vált a piac **szűkülése**, ezért **csökkent** a részvények iránti kereslet, ami **lenyomta** a részvények árát. Ez **tovább csökkentette** a részvények keresletét.

(A mondatokba tartamillag illeszkedő más megoldások is elfogadhatók.)

30.

a) háborúpártiság

b) az állam abszolutizálása az egyénnel szemben

c) vezérkultusz

d) az uralkodó ideológia kizárólagossága

(A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak. Más helyes válasz is elfogadható.)

31.

a) 1., 5

b) 1., 5.

c) A gabonatermés csökkent / éhínség alakult ki.

d) Gulagra deportálták őket / terrort alkalmaztak velük szemben / erőszakkal elvették a vagyonukat. (Más, helyes válasz is elfogadható.)

32.

Leírás	Terület vagy ütközet sorszáma
a) Japán fontos célja volt az itteni nyersanyagok megszerzése, amit megkönnyített, hogy az európai gyarmatosító ország északi részét megszállta Németország, míg a déli részén németbarát bábkormány alakult.	5.
b) Japán még a XIX. század végén szakította ki Kína függéséből, és Oroszország legyőzése után gyarmatosította.	2.
c) A japán előrenyomulás közvetlenül is veszélyeztette, de a Brit Nemzetközösség tagjaként is a szövetségesek oldalán harcolt.	7.
d) Kikötőjének meglepetésszerű megtámadásával Japán az Egyesült	8.

Államokat is bevonta a háborúba.	
e) A japán támadás előtt, illetve Japán legyőzése után polgárháború dült ebben az országban, ami kommunista győzelemmel ért véget.	3.
f) A Brit Birodalom legfontosabb gyarmataként védelme különösen fontos volt.	4.
g) Ez a tengeri ütközet fordulópontot jelentett, mivel a japán terjeszkedés ekkor érte el legnagyobb kiterjedését.	9.
h) Japán már a második világháború kitörése előtt néhány évvel megszállta és területén bábállamot rendezett be.	1.

33.

Leírás	Ország sorszáma
a) Németország legfőbb szövetségese volt, mégis megtagadta a zsidók deportálását egészen északi területeinek német megszállásáig.	2.
b) Itt kezdődött a zsidók tömeges legyilkolása: az előrenyomuló hadsereg különleges egységei tömegmészárlásokat hajtottak végre.	6.
c) A koncentrációs táborok zöme itt helyezkedett el, feladatuk a háborúhoz szükséges munkaerő pótlása is volt.	9.
d) A zsidók elhurcolása a vereség után rögtön megkezdődött, majd felgyorsult miután a déli területeket is megszállták a német csapatok.	1.
e) Úgy tűnt, hogy nagy létszámú zsidó lakossága túlélheti a háborút, ám 1944 nyarán páratlanul gyors ütemben zömüket Auschwitzba deportálták.	5.
f) Németország szövetségese volt, de a deportálást megtagadta, sőt segített a szökevényeknek a szomszédos semleges országba áthajózni.	7.
g) Itt állították fel a megsemmisítő táborokat, ahol a munkaképtelenek ítélték meggyilkolása történt.	10.
h) A zsidókat nem a német táborokba, hanem a Szovjetuniótól megszerzett keleti területeire deportálta egészen a sikeres átállásig.	4.

34.

Állítás	Oszlop betűjele
a) Közvetlenül a termelés mennyiségének változását mutatja.	B
b) A termeléshez szükséges erőforrás felhasználásának változását mutatja.	A
c) Azt mutatja, hogy az állami kiadások meghaladják-e a bevételeket.	C
d) Az állami bevételek csökkenésének egyik lehetséges okát mutatja.	B
e) Az állami kiadások növekedésének egyik lehetséges okát mutatja.	A
f) A gazdaságban forgó pénzmennyiség növekedésére utalhat.	C
g) A fogyasztás csökkenésének egyik okát mutatja.	A
h) A New Deal látványos eredményét mutatja.	B
i) A New Deal szerényebb eredményességét mutatja.	A
j) A New Deal „árát” mutatja.	C
k) Abszolút értékben megadott mutató.	B
l) A kormányzat által leginkább befolyásolható mutató.	C

m) Mert folyamatosan csökkent a GDP, így egyre nehezebb volt visszafizetni a hiteleket.

n) Polgári Tartalék Hadtest / közmunkaprogram / folyószabályozás / autópálya-építés / társadalombiztosítás kiépítése / sztrájkjog (Bármely két elem bármilyen sorrendben)

elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más helyes válasz is elfogadható.)

35.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a pártállam kiépítését és működését mutatja be a Szovjetunióban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. a bolsevikok 1917-ben jutottak hatalomra, a Szovjetunió 1922-ben alakult meg), és utal a téma valamely térbeli elemére (pl. a bolsevik hatalomátvételre Pétervárott került sor, a Szovjetuniót Moszkvából irányították).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szovjet, pártállam, bolsevik, proletárdiktatúra.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. pártszervek és állami szervek összefonódtak, a pártszervek irányították az állami szerveket, az állam szovjetekből épült fel) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egypártrendszer alakult ki, egy szűk csoport akarata érvényesült az államirányításban, nem volt hatalommegosztás, nem volt önkormányzatiság, a szovjetek a párturalmat szolgálták, diktatúra alakult ki).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a pártelit luxusban élt, a pártelit nagyobb szabadsággal rendelkezett, a pártelit tagjainak kiváltságok jártak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. hatalmas volt az ellentmondás a lakosság nélkülözése és a pártelit lehetőségei között; ellentmondás volt a hirdett eszmék és a gyakorlat között, a párt ezzel honorálta a hűségüket, a párttagság sem jelentett teljes létbiztonságot, a politikai elitet is elérték a tisztogatások).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Lenin / a bolsevikok proletárdiktatúrát hoztak létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egypártrendszer alakult ki, korlátozták az emberi szabadságjogokat, cenzúrát vezettek be, üldözték politikai ellenfeleiket, harcot hirdettek különböző társadalmi rétegek / osztályok ellen).	0–3
	E2 Rögzíti az állam működésének valamely a forrásokban nem szereplő elemét (pl. terrort alkalmaztak, névleg a demokratikus centralizmus elve érvényesült, a pártfőtitkár kezében összpontosult a hatalom, a párt irányítása az élet minden területére – pl. gazdaság, kultúra, sport stb. – kiterjedt) és tesz egy	0–3

	érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a terror állami szervei pártirányítás alatt működtek, a kisebbség akarata érvényesült a többség felett, a főtitkár körül személyi kultusz alakult ki).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

36.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a második front megnyitásának körülményeit és jelentőségét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a második front megnyitására 1944. június 6-án került sor Normandiában.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. front, partraszállás, tengelyhatalmak, szövetségesek / antifasiszta koalíció.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a kép valamelyik lényegi elemét (pl. a németek hatalmas betonfalat építettek, nagyméretű lövegek / ágyúk védték, légitámadás ellen álcázták), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Csatorna legszűkebb pontján / Calais-nál / Észak-Franciaországban számítottak a támadásra, a szövetségesek légi fölénye ekkor már egyértelmű volt, a német hadsereg fő erőit a keleti front kötötte le, a Fal nem bizonyult lényegi akadálynak).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg valamely lényegi elemét (pl. az USA választhatott, hogy Németország vagy Japán ellen fordul-e elsősorban; a Szovjetunió egyedül nem tudott volna kitartani Németország ellen), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Eisenhower lett az európai csapatok főparancsnoka, a döntés eredménye volt már az afrikai / olasz partraszállás is, ez a döntés meghosszabbította a Japán elleni háborút, a szövetségesek folyamatosan egyeztettek a hadműveleteikről).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a második front franciaországi megnyitásáról a teheráni konferencián döntöttek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez volt a Szovjetunió alapvető követelése, Churchill balkáni partraszállást szeretett volna, a Szovjetunió Japán későbbi megtámadását ígérte cserébe, Európa	0–3

	megszállási / befolyási övezetekre osztása is a döntés következménye).	
	E2 Rögzíti a partraszállás valamely lényegi jellemzőjét (pl. nem a németek által várt partszakaszon történt, dél-franciaországi elterelő hadművelet kísérte, időpontját az időjárási viszonyok befolyásolták; vagy ír bármilyen adatot a partraszállás helyszínéről, létszámáról, ütemezéséről), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez megpecsételte Németország sorsát, hamar felszabadult Franciaország).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

37.

- a) Apponyi Albert
- b) Teleki Pál
- c) Wilson
- d) népszavazás(t)

38.

- a) 5
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) A tanácskormány azokkal is szembe fordult, akik nevében átvette a hatalmat. *(A válasz más helyes megfogalmazásban is elfogadható.)*

39.

- a) 2.
- b) 1. D, 2. C
- c) Csehszlovákia, Szerb–Horvát–Szlovén Királyság (elfogadható még: Jugoszlávia) *(A két állam megnevezése fordított sorrendben is elfogadható.)*

40.

- a) 2., b) 1., c) 3., d) 2.

41.

- a) 2., b) 3., c) 1., d) 2.

42.

Leírás	Térkép betűjele
a) A Szovjetunió lerohanásába bekapcsolódó gyorshadtest a Donyec vonaláig nyomult előre.	A
b) A magyar és német csapatok szovjet, román, bolgár és jugoszláv erőkkel álltak szemben.	B
c) A téli időjárás nagymértékben befolyásolta a hadműveletek menetét és növelte a veszteségeket.	C
d) Az erődde nyilvánított városból a védők sikertelenül próbáltak meg kitörni.	B

e) A C B

43.

- a) Horthy Miklós
- b) 1944. október 15.
- c) 2., 5.

44.

- a) 2., b) 2., c) 3., d) 3.

45.

Állítások	A	B	C	Egyik sem
a) Állítása szerint a magyar törekvéseket ellenfeleik irredentának minősítik.		X		
b) Állítása szerint az antant kizárta a békeszerződésben foglalt határok mindennemű módosítását.				X
c) Állítása szerint a magyar kisebbséget elnyomják az új államokban.		X		
d) Állítása szerint a vitatott területeken népszavazást kellene tartani.			X	
e) Állítása szerint a megállapított határok megfelelnek a néprajzi helyzetnek.	X			
f) Állítása szerint a határváltozások gazdasági nehézséget okoznak mindegyik félnek.				X
g) Állítása szerint a vitatkozó felek közös elvi alapja a népszuverenitás (a népek önrendelkezése) lehetne.			X	
h) Állítása szerint a revíziós törekvések nem jogszerűtlenek.		X		

i) C, A, B

j)

Irredentizmus: Jogszerűtlen / igazságtalan törekvés a határok megváltoztatására. / A békeszerződés megszegése. / Nem nemzeti / etnikai alapú terület-visszaszerző törekvés.

Revizionizmus: A békeszerződés jogszerű / igazságos felülvizsgálata / kiigazítása. Nemzeti / etnikai alapú határmódosítás.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más helyes válaszok is elfogadhatók.)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Horthy Miklós hatalomra kerülésének körülményeit és a kormányzói jogkört mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Megfelelő időrendben tárgyalja a korszak eseményeit (pl. Tanácsköztársaság bukása: 1919. aug. 1., Horthy bevonulása Budapestre, nemzetgyűlési választások, Horthy kormányzóvá választása: 1920. március)	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. trianoni Magyarország, Budapest, Tiszántúl: román támadás kiindulópontja, Dunántúl: a magyar kormány ellenőrzése alatt áll, Siófok: Horthy főhadiszállása).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kormányzó, antiszemitizmus, választás, béke.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. Tanácsköztársaság, ellenforradalom, fehérterror, konszolidáció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. Magyarország egy része idegen / román megszállás alatt állt, a románokat Horthy hadsereg váltja fel, a lakosság egy része tart Horthy megtorlásától), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Tanácsköztársaság bukása a román támadáshoz köthető, a románok nem szállták meg a Dunántúlt, Horthy hadserege az egyetlen számottevő magyar fegyveres alakulat, a Tanácsköztársaság után az antiszemitizmus felerősödött / a kommunistákat és a zsidókat atrocitások érték).	0–3
	F2 Rögzíti a szöveg alapján az 1920-as választások valamely jellemzőjét (pl. a szociáldemokraták nem indultak, a keresztény pártok biztos győzelmet arattak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fehérterror miatti tiltakozását az MSZDP így fejezte ki, a Tanácsköztársaság miatt sok baloldali politikust internáltak, a kommunizmus helyére a kereszténynemzeti ideológia került, a keresztény pártok a kispapokkal szövetkezve koalíciós kormányt alakítottak, a választások titkos, nőkre is kiterjedő választójogi törvény alapján zajlottak).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy király helyett az államfői posztra ideiglenesen a nemzetgyűlés által választott kormányzó került, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a Habsburgok / IV. Károly csak felfüggesztette a	0–3

	királyi jogok gyakorlását, a Habsburg-restaurációt az antant nem támogatta, Magyarországon a királyság maradt az államforma, a kormányzói jogkör szűkebb a királyénál).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényegi elemet Horthy a Tanácsköztársaság megbuktatásában játszott szerepéről (pl. a szegedi ellenkormány hadügyminisztere lett, megszervezte a Nemzeti hadsereget, az ellenforradalmi erők katonai vezetője lett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. célja volt az anarchia felszámolása, alakulatai a vörös terrorral szemben léptek fel, alakulatainak egy része a fehérterrorban is részt vett, a román támadás miatt a Dunántúlra szorultak).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy Horthy az antant támogatásának köszönhetően került hatalomra, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a korábbi kormányokat az antant nem ismerte el, a békeszerződés aláírása volt az elismerés feltétele, az antant Horthyt alkalmasnak tartotta a belső rend megteremtésére).	0–3
	E3 Rögzít egy lényegi elemet Horthy kormányzói jogkörével kapcsolatban (pl. korlátozott királyi jogkörrel bír, a törvényeket kihirdeti, a rendelkezései miniszteri ellenjegyzéssel érvényesek, földet és nemességet nem adományozhat, nincs főkegyúri joga), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a király helyett az országot képviseli, a későbbiekben jogköre folyamatosan bővült, tekintélye és hatalma a hadsereg támogatásának volt köszönhető, a vitézi rend alapításával egy hozzá hű társadalmi csoport kiépítésére törekedett).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

47.

- a) A) IV. Károly, B) Tisza István, C) Jászi Oszkár
b) 1918
c) 3.

48.

- a) (A férfiakra vonatkozóan) eltörölték a (vagyon- és műveltségi) cenzust.; A nőkre is kiterjesztették a választójogot.; (Mindenuzt) titkos szavazást vezettek be. (A felsoroltak közül bármelyik két válasz, bármilyen sorrendben elfogadható.)
b) Korábban véget ért az őszirózsás forradalom időszaka. vagy Kikiáltották a Tanácsköztársaságot. (A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

c) Alacsonyabb lett a jogosultság korhatára.; A nők esetében is eltörölték a műveltségi cenzust.; Külföldi állampolgárok is választójogot kaphattak. *(A felsoroltak közül bármelyik két válasz, bármilyen sorrendben elfogadható.)*

d) tőkések; egyházi személyek *(A helyes válaszok más megfogalmazásban, fordított sorrendben is elfogadhatóak.)*

e) Egypárti diktatúra volt. *vagy* A törvényhozó hatalomnak nem volt jelentős szerepe. *vagy* A tényleges hatalmat a népbiztosok tanácsa gyakorolta. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

49.

a) Mert országos számarányukhoz képest „aránytalanul” sok zsidó tevékenykedett bizonyos szakmákban, ezért arányukat a törvény csökkenteni akarta.

b) A nem zsidó értelmiség munkanélküliségét / a világgazdasági válság miatt megnövekedett munkanélküliséget, amit a zsidók korlátozásával akart enyhíteni.

c) Mert bizonyították hazafiságukat / áldozatot hoztak az országért.

d) Azon, hogy a Tanácsköztársaság zsidó hatalmat jelentett (így a bukása utáni áttérés már nem tekinthető őszintének).

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, ill. más helyes, a forrással összefüggésbe hozható válasz is elfogadható.)

50.

a) 2., b) 3., c) 2., d) 1., e) 2.

f) kormányzó(i)

g) a trianoni békeszerződés(re)

h) a honfoglalás(tól)

51.

a) Klebelsberg Kunó

b) **1.** Eötvös József **2.** A tankötelezettség bevezetése. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

c) Sok helyen nem volt (elérhető távolságon belül) iskola. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

d) (szegény)parasztság

Állítás	Igaz	Hamis
e) Az első világháború idején a népiskolák nagyjából kétharmada elpusztult.		X
f) Az 1920-as években végrehajtott reformoknak köszönhetően kezdődött meg az írni-olvasni tudók arányának növekedése.		X
g) Az 1920-as években a tanulók létszáma valamivel nagyobb arányban nőtt, mint a tanítóké.	X	

52.

Állítások	Csak az elsőre igaz	Csak a másodikra igaz	Mindkettőre igaz	Egyikre sem igaz
a) Korlátozza a zsidónak minősítettek elhelyezkedési lehetőségét az értelmiségi pályákon.			X	
b) A jobb ellenőrizhetőség érdekében új szakmai kamarák felállítását rendeli el.	X			
c) Megtiltja a zsidónak minősítettek és nem zsidók közti házasságot.				X
d) A zsidónak minősítettek tevékenységét az iparban is korlátozza.		X		
e) A zsidónak minősítettek elhelyezkedését az egyes ágazatokban alapvetően az országos arányuk szerint engedélyezi.		X		
f) Zsidónak alapvetően az izraelita felekezet tagjait tekinti.	X			
g) A zsidóságot származási alapon megállapíthatónak tekinti.		X		
h) Megszünteti a zsidónak minősítettek állami alkalmazását.		X		

53.

- a) a Szovjetunió / a bolsevizmus legyőzése
- b) Magyarország növelje katonai részvételét / teljes hadseregével vegyen részt a Szovjetunió elleni harcban
- c) A német hadsereg vereséget szenvedett Moszkvánál. / Kudarcot vallott a Barbarossa-terv.
- d) Romániával (való ellentétre)
- e) 1943. január
Don-kanyar / Voronyezs térsége

54.

Állítások	Terület sorszáma
a) Az első bécsi döntés eredményeként kapta meg Magyarország ezt a területet.	1.
b) A második bécsi döntés eredményeként kapta meg Magyarország ezt a területet.	3.
c) Egy helyi németellenes politikai fordulatot követően a Németországgal összehangolt katonai művelet során szerezte meg Magyarország ezt a területet.	4.
d) Ennek a területnek a megszerzésével érte el újra először Magyarország határa a történeti határvonalat.	2.
e) Ezen a visszaszerzett területen volt a legmagasabb a magyar anyanyelvűek aránya.	1.
f) Elsősorban erről a területről deportáltak először zsidókat.	2.
g) Ennek a területnek a visszaszerzésére irányuló törekvést erősítette a Szovjetunió fellépése is.	3.
h) Teleki Pál öngyilkossága közvetlen megelőzi ennek a területnek a megszerzését.	4.

55.

Fogalom	A források betűjelei
a) győri program	F
b) kultúrfölény	A, D
c) numerus clausus	B, C
d) nyilas mozgalom	E

56.

a) hintapolitika

b) 1. C 2. D 3. A 4. E

c) 1. doni / voronyezsi katasztrófa (*A helyes válasz – a földrajzi hely pontos megjelölése esetén – más megfogalmazásban is elfogadható.*) 2. Magyarország (katonai és gazdasági erőforrásait meg kell őrizni / nem szabad feláldozni a németekért. (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*))

d) brit–magyar fegyverszüneti tárgyalások / előzetes fegyverszüneti egyezmény megkötése a szövetségesekkel (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

e) 1. Magyarország német megszállása. (*A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) 2. 1944. március 19.

57.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország külpolitikai és katonai helyzetének alakulását mutatja be a Tanácsköztársaság időszakában. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Tanácsköztársaság időszakának időbeli határait (1919. március 21–augusztus 1.).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a Vix-jegyzék a Tiszántúlon jelölt ki semleges övezetet, az ország déli területeit szerbek /és franciák/ tartották megszállva, tavasszal a román sereg a Tisza vonaláig jutott, a magyar sereg felvidéki területeket foglalt vissza).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. jegyzék, fegyverszünet(i vonal), hadsereg, ultimátum.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. proletárforradalom / proletárdiktatúra, békekonferencia, antant, Vörös Hadsereg.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a tanácskormány szövetségesének tekintette más államok munkásságát, forradalom kirobbantására / az imperializmus elleni harcra / a burzsoázia elleni harcra szólította fel a többi állam munkásait), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a proletárok nemzetek feletti összefogásának gondolata / a	0–3

	világforradalom eszméje a marxi ideológiából eredt, a háborúért a burzsoáziát tették felelőssé, a világforradalomnak nem volt realitása, a rövidéletű bajor tanácsköztársaságon kívül máshol nem jött létre újabb proletárdiktatúra).	
	F2 Rögzít egy lényegi tényt a térképvázlat alapján (pl. a román seregek a Tisza vonaláig jutottak, a szomszédos országok seregei benyomultak Magyarország területére), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a románok / a szomszédos országok támadása az antant fegyverszüneti ajánlatának magyar részről történet elutasítása miatt indult meg, a szomszédos országok kihasználták Magyarország első világháborús vereségét / gyengeségét, igyekeztek minél nagyobb területet biztosítani maguk számára).	0–3
	F3 Rögzít egy lényegi tényt a plakát alapján (pl. a képi ábrázolás lendületet sugároz, a szöveges és képi elemek a veszélyre hívják fel a figyelmet, a plakát katonák toborzásának céljával készült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a Vörös Hadsereg megszervezését szolgálta, a hadseregszervezés fordulatot jelentett az őszirózsás forradalom politikájához képest, a hadseregszervezésre a szomszédos országok seregeinek támadása miatt volt szükség, később hadkötelezettséget vezettek be).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás lényegét (a jegyzék a felvidéki területek feladására szólította fel a magyar vezetést), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az antant meg akarta akadályozni a magyar Tanácsköztársaság megerősödését; ultimátumot adott a magyar vezetésnek; ígéretet tett arra, hogy meghívja a magyar küldötteket a békekonferenciára; a jegyzék a Tiszántúl átadására kötelezte a románokat; elfogadása a Vörös Hadsereg széthullásához vezetett).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy lényeges tényt a tanácskormány és az antant hatalmak viszonyára vonatkozóan (pl. Magyarország nem küldhetett képviselőket a békekonferenciára, az antant hatalmak fegyverszüneti vonalakat jelöltek ki, a tanácskormány hatalomra jutása után közvetlenül elutasította az antant fegyverszüneti ajánlatát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az antant hatalmak nem ismerték el a tanácskormányt, támogatták a szomszédos államok területi követeléseit, a tanácskormány bízott az orosz segítségben / a világforradalomban).	0–3
	E2 Rögzíti a felvidéki hadjárat sikerét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel jelentős bányavidékeket foglaltak vissza, elvágták egymástól a csehszlovák és a román seregeket, egyszerre csak egy fronton tudtak támadni, erre válaszul született meg a	0–3

	Clemenceau-jegyzék).	
	E3 Rögzít egy tényt a nyári, románokkal szembeni hadműveletekre vonatkozóan (pl. a románok nem tettek eleget a békekonferencia felszólításának / nem ürítették ki a Tiszántúlt, a románok ellen indított magyar támadás összeomlott, a románok az antant hatalmak egyetértésével indítottak ellentámadást), és megállapítja, hogy a román támadás a Tanácsköztársaság bukásához vezetett.	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

58.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Csehszlovákiával szembeni területi revíziót és annak nemzetközi összefüggéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az első bécsi döntésre 1938. november 2-án került sor.	0–2
	T2 Rögzíti a téma legalább két térbeli elemét (pl. német többség a Szudéta-vidéken, magyar többség a Felvidék / Szlovákia déli sávján, Kárpátalja teljes területének visszaszerzése, közös lengyel-magyar határ, Horthy kassai bevonulása).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kisebbség, megszállás, elcsatolt területek, nemzeti önrendelkezés.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. revízió, irredentizmus, első bécsi döntés, nemzetiszocializmus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a népszámlálások szerint az elcsatolás után a Felvidéken a magyarok száma és aránya is csökkent, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyarok egy része a trianoni Magyarországra menekült, a csehszlovák hatóságok igyekeztek a magyarok számát csökkenteni, sokan nem merték vállalni magyarságukat, a kétnyelvű lakosok egy része eddig magyarnak, most szlováknak vallotta magát).	0–3

	F2 Rögzíti a leírás valamely lényegi elemét (pl. a kor neves művésze alkotta, a szlovákság Magyarországhoz való hűségét feltételezte, a kuruc múltra hivatkozik, Magyarországot szenvedő alakként ábrázolja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a közvélemény / a politika revíziós törekvései jelentek meg benne, hamis illúziókat táplált, történelmi érveket használt, a krisztusi szenvedéstörténetet használta fel)	0–3
	F3 Rögzíti, hogy Németország (és Olaszország) a magyar kisebbség helyzetéhez kötötte a maradék Csehszlovákia határainak garantálását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel Németország támogatta a magyar törekvéseket, Magyarország is követelte vissza a magyarlakta területeket).	0–3
	F4 Rögzíti a kép valamely lényegi elemét (pl. üdvözlő tömeg, nemzeti jelképek), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a helyi magyarság jelentős része igazságtételnek tekintette az eseményeket, maga Horthy Miklós is részt vett az ünneplésben).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a trianoni békeszerződésben Csehszlovákia kapta meg a Felvidéket / Szlovákiát és Kárpátalját, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a határ a magyar nyelvterületen belül húzódott, Magyarország fő külpolitikai célja a revízió volt, Magyarországon jelentős irredenta mozgalom működött, Németország megkérdőjelezte a versailles-i békerendszert).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az első bécsi döntésben Magyarország megkapta a Felvidék / Szlovákia déli, zömében magyarlakta sávját, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erről brit–francia–német–olasz döntőbírószak rendelt meg, erősítette a magyar revíziós reményeket, erősítette a Németország iránti elköteleződését).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Csehszlovákia felszámolása során Magyarország megszállta Kárpátalját, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez döntően nem magyarlakta terület volt, az ürügyet Szlovákia függetlensége – és Csehország német megszállása – jelentette).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

59.

a) 2., b) 1., c) 3., d) 2.

60.

Biztonsági tanács: A, E

Közgyűlés: B, D

(A helyes válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.)

61.

a) 2., b) 3., c) 2., d) 1.

62.

Intézmény vagy tisztség	Forrás betűjele
a) Európai Bizottság	D
b) Európai Parlament	A
c) Európai Tanács	B
d) Európai Tanács elnöke	G
e) Európai Unió Bírósága	F
f) Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselője	E
g) Tanács (Miniszterek Tanácsa, Európai Unió Tanácsa)	C

h) d, f (Fordított sorrendben is elfogadható.)

i) A tagállamokban a parlament / országgyűlés a törvényalkotó, míg az Unióban a (miniszterekből álló) Tanács és a Parlament együtt. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, ill. más helyes válasz is elfogadható.)

63.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az amerikai szerepvállalást mutatja be a nyugati blokk kialakulásában. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti a Truman-elv / Marshall-terv (1947) vagy a NATO alapításának (1949) dátumát, és megemlíti legalább három, a nyugati blokkhoz tartozó országot.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. szuperhatalom, vasfüggöny, hidegháború / kétpólusú világ, NATO.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy Churchill szerint a Szovjetunió kommunista diktatúrákat épít ki az általa megszállt országokban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Churchill az USA további szerepvállalását akarta elérni, a Szovjetunió terjeszkedésének feltartóztatását tekintette fő célnak).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok gazdasági segítséget nyújtott Európa újjáépítéséhez, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kiindulópontja a Truman-elv volt: a nyomor a kommunisták megerősödéséhez vezethet, a Marshall-	0–3

	tervbe a vesztes országokat is bevonták, a Marshall-tervet a Szovjetunió és csatlósai visszautasították, ez volt Nyugat-Európa gazdasági integrációjának is a kezdete).	
	E2 Rögzíti, hogy az Egyesült Államok katonai szövetséget (NATO) hozott létre a nyugat-európai államokkal, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek keretében amerikai katonák állomásoztak Európában, ezzel formálisan is kezdetét vette a hidegháború / kialakult a kétpólusú világ, a két katonai tömb között fegyverkezési verseny folyt, az USA és a Szovjetunió volt a korszak két szuperhatalma).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

64.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az ENSZ BT feladatkörét és működését mutatja be. A válasz a forrás felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy az ENSZ 1945-ben alakult meg, és említi a téma legalább egy térbeli összetevőjét (pl. központja New York-ban van, a világ majdnem összes állama tagja, taglétszáma folyamatosan bővült a gyarmatok felszabadulásával).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ENSZ, kétpólusú világ / hidegháború, Biztonsági Tanács, állandó tag / vétó.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F Rögzíti, hogy a Szovjetunió nagyon sokszor / a többi tagállamnál jóval többször alkalmazott vétót, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megakadályozta az ENSZ katonai fellépését / megbénította az ENSZ működését, ez biztosította, hogy az ENSZ nem sérthette egyik nagyhatalom érdekét sem / a nagyhatalmak nem hagyták el az ENSZ-t, a korszakban a Szovjetunió volt az egyetlen kommunista nagyhatalom az ENSZ-ben).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az ENSZ BT feladata a háborús konfliktusok megelőzése / megakadályozása / felszámolása, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tagállamok által felajánlott katonai erőt is alkalmazhat, határozatai kötelező érvényűek, szankciókat vethet ki, a második világháború után hozták létre).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy a BT állandó tagjainak egyetértése kell a határozathozatalhoz, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a BT állandó tagjai a második világháború győztes hatalmai, a BT-nek vannak választott tagjai is, az állandó tagság összetétele nem / alig változott).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		17

65.

- a) új márka (*Elfogadható még: Marshall-segély*)
b) (katonai) blokádot vont (Nyugat-) Berlin köré
c) 1.
d) NATO (Észak-atlanti Szerződés)
e) 1., 3.
f) Mindkét fél el akarta kerülni a katonai megoldást az erőviszonyok / atomfegyverek kiegyenlítődése miatt, így az 1945-ben kialakult helyzet vált állandóvá. (*Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.*)

66.

- a) 1. Pakisztán, 2. India
b) 3. hindu (brahmanista), 4. muzulmán / iszlám
c) (Mahatma) Gandhi
d) 2.
e) India sok államra eshetett volna szét. / A (közvetett brit uralom alatt álló) indiai államok önállóak lehettek volna. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*)

67.

- a) kommunisták
b) föld(et)
c) Mao (Ce-tung)
d) Japán
e) kommunista hadművelet
f) a kommunistaellenes / nemzeti erők / a Kuomintang / Csang Kaj-sek menekülése
(*A válaszok toldalék nélkül és más, helyes megfogalmazásban is elfogadhatók.*)

68.

Konfliktus	Évszám	Szöveg betűjele	Térkép betűjele
Első arab-izraeli háború (Függetlenségi háború)	1948	B	G
Második arab-izraeli háború (Szuezi válság)	1956	A	E
Harmadik arab-izraeli háború (Hatnapos háború)	1967		D

69.

Állítások	Országok sorszáma
a) A Szovjetunió olyan balti utódállamai, melyek határosak Oroszországgal.	3., 4., 5.
b) Területén történt a legsúlyosabb szovjet atomerőmű-katasztrófa.	8.
c) Birtokolja a volt Szovjetunió atomfegyvereit és állandó tagja maradt a Biztonsági Tanácsnak.	2.
d) Területén magyar nyelvű nemzeti kisebbség él.	8.

70.

Szerződések	Szövegrészek sorszáma
Római Szerződés	2., 4., 6.
Maastrichti Szerződés	3., 5., 7.
Lisszaboni Szerződés	1., 8.

71.

- a) 3.
- b) 1., 5., 6.
- c) 3.
- d) Az egész világot behálózó számítógép-hálózat.

72.

- a) Olcsóbban juthatnak hozzá a (kínai) termékekhez.
- b) A növekvő munkanélküliség / szegénység miatt többen szorulnak segélyekre.
- c) Mert a csődbe ment cégek beszállítói / a csődbe ment cégek dolgozóit kiszolgáló cégek is csődbe mehetnek.
- d) Mert olcsóbb importcikkeket felhasználva maguk is olcsóbban termelhetnének.
(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más helyes, a forrásszöveggel összhangban lévő válasz is elfogadható.)

73.

- a) USA / (Amerikai) Egyesült Államok
- b) USA, Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország, Kína (Bármilyen sorrend helyes.)
- c) USA / (Amerikai) Egyesült Államok
- d) A fultoni beszéd / a vasfüggönyről szóló beszéd. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- e) holokauszt / soá
- f) 2., g) 3., h) 1., i) 2., j) 2.
- k) Így lehet elkerülni egy újabb világháborút. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)
- l) A szovjet megszállásra (Közép-Európában). (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a koreai háborút és annak nemzetközi összefüggéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti Észak- és Dél-Korea kialakulását, és a koreai háború idejét (1950–1953).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. ENSZ, hidegháború, kommunizmus, kétpólusú világ.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. Korea a 38. szélességi foknál került kettéosztásra a világháború után, a kettéosztás szovjet-amerikai megállapodás része volt, Kína az északiak megsegítésére készült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a koreai háború végén ugyanitt alakult ki a határ a két Korea között, a hidegháborús logika szerint a szovjetek katonailag nem vettek részt a konfliktusban, ha az amerikaiak igen, Kína hathatós támogatása nélkül az északiak vereséget szenvedtek volna).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. ENSZ erők léptek fel a támadók ellen Koreában, az ENSZ célja az agresszió megfékezése volt), és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a kommunizmus visszaszorítása volt a cél, kínai csapatok támogatták az északiakat, a bevetett ENSZ erők többségét az amerikaiak adták, a Szovjetunió az ENSZ ülésen nem vett részt és a vétője így elmaradt.)	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a koreai háború kitörésének valamely lényegi elemét (pl. a kommunisták / Kim Ir Szen meg akarták szerezni egész Koreát, az USA nem akadályozta meg Mao hatalomra kerülését Kínában, az amerikai erőket 1949-ben kivonták Dél-Koreából), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a feltartóztatás politikája miatt került sor a terjeszkedés megakadályozására, az amerikai politika látszólagos visszavonulásával felbátorította a kommunistákat, Japán védelme miatt is fontos volt az amerikaiaknak Korea).	0–3
	E2 Rögzíti a háború következményének valamely lényegi elemét (pl. a 38. szélességi foknál osztották ismét ketté Koreát, a felek csak fegyverszünetet kötöttek, Észak-Koreában kommunista állam jött létre, mindkét hadviselő fél jelentős veszteségeket szenvedett), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a két pólusú világban a szovjet-amerikai erőegyensúly	0–3

	miatt alakult így, a mai napig fennálló fegyverszünet miatt a térség rendkívül instabil, Észak-Korea Kína és a Szovjetunió támogatása miatt jöhetett létre, a kialakult patthelyzet valójában mindkét fél számára kudarc volt).	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

75.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a német újraegyesítés során felmerült gazdasági és diplomáciai problémákat mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T Rögzíti, hogy a berlini fal lebontására / a német újraegyesítésre 1989-ben / 1990-ben került sor, megszüntetve az NSZK és az NDK különállását.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. magántulajdon, piacgazdaság, nagyhatalom, berlini fal.	0–2
	K2 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. az NDK-ban államosított javakat az örökösök visszakaphatják), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állami tulajdont magántulajdonná alakították, a volt tulajdonosok zöme az NSZK-ban élt, a visszaadás nem minden esetben volt lehetséges, ezt nevezik reprivatizációnak, a reprivatizáció hatalmas költségeit a nyugati tartományok fedezték).	0–3
	F2 Rögzíti a kép azon elemét, ami az újraegyesített Németországtól való félelmet mutatja be (pl. a menetelő katona alakja), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a második világháború győztesei / Nagy-Britannia és Franciaország tartottak Németország újbóli nagyhatalommá válásától / katonai erejének növekedésétől).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az újraegyesítés során az NDK (területén létrehozott tartományok) csatlakozott az NSZK-hoz, és megállapítja ennek egy okát vagy körülményét (pl. a Szovjetunió meggyengülésének volt köszönhető, tömegtüntetésekre került sor az NDK-ban, Magyarország megnyitotta a határait a keletnémet menekültek előtt).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy az újraegyesítés a piacgazdaság bevezetését jelentette a keleti területeken, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a keleti üzemek elvesztették piacaikat, a keleti technológia elmaradottabb volt, a keleti területek nagyszabású állami támogatásban részesültek, keleten is bevezették a nyugatnémet márkát).	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		20
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		10

76.

a) 2., b) 3., c) 2., d) 3.

77.

a)

Állítás	Helyszín
1. Nagy Imre itt szónokolt először a forradalom idején.	Parlament / Kossuth tér
2. A lengyelországi mozgalommal kapcsolatos szolidaritást kifejező helyszín.	Bem tér
3. A forradalmi követelések megfogalmazásának helye.	Műegyetem
4. A terror és elnyomás jelképe volt a korszakban.	Sztálin-szobor / Városliget
5. Nemzeti ünnepünk visszaállítását követelték, ehhez kötődő helyszín.	Petőfi-szobor / Március 15. tér
6. A fegyveres harcok kitörésének helye Budapesten.	Magyar Rádió / Bródy Sándor utca

b)

3.	5.	2.	1.	4.	6.

c) A november 4-iki (második) szovjet támadásé.

d) Ezt a támadást vastagabb nyíllal jelöli a térkép. *(Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.)*

e) A szovjet tankokat a sugárutak végén, a házakkal sűrűbben körülvett, jobban védhető pontokon próbálták feltartóztatni. *(Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.)*

78.

a) parasztság

b) háztáji (földet tarthattak a gazdák)

c) kollektivizálás / téeszésítés

d) Javult az élelmiszerellátottság. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

e) A mezőgazdaság jelentős beruházásokban részesült. / Általánossá vált a szabadpiaci értékesítés. / A téeszék lényegében önállóan gazdálkodhattak. / A szociális juttatások rendszerét kiterjesztették a parasztságra is. *(A helyes válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

79.

Esemény évszáma	Forrás betűjele
1989. június 16.	C
1989. október 23.	B
1990. tavasz	A
1991. nyár	E

80.

a)

Kivándorlás / menekülés / üldözés (Romániából Magyarországra)
Kevesebben vallják magukat magyarnak (félelemből / megalkuvásból)

b)

Magasabb természetes szaporulat / születésszám (a románok körében)
(A románok részéről) betelepítés / beköltözés (Erdélybe a Regátból)

(A válaszok a részfeladatokon belül fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más helyes, demográfiai, a forrással összhangban lévő válasz is elfogadható.)

81.

a)

Állítás	A) forrás	B) forrás	Mindkettő	Egyik sem
b) A nép erőinek összefogása révén szabadult meg az ország a Rákosi-klikktől.	X			
c) A felkelés Rákosi-féle bűnös intézkedések miatt tört ki.			X	
d) A nép a szocializmus eltörlését kívánta.				X
e) A fegyveres támadások leverésével az új forradalmi munkás-paraszt kormány helyzete megszilárdult.		X		

f) intervenció

g) Szerinte a szovjet csapatok jelenléte / idegen katonai megszállás biztosítja a nemzeti függetlenséget; így valójában nem beszélhetünk függetlenségről. (Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.)

h) 1., 5.

82.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi-korszak gazdaságpolitikáját mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszak 1948 / 1949-től 1953 / 1956-ig tartott.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. új iparvárosok – Sztálinváros / Dunaújváros, Tatabánya, Kazincbarcika; internálótáborok – Recsk, Kistarcsa, Magyarország a szovjet blokk része).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kommunizmus / szocializmus	0–2

	/ marxizmus, diktatúra, államosítás, párt.	
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tervgazdaság, kollektivizálás / téeszésítés / termelőszövetkezet, iparosítás, ÁVH.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Rákosi az államosítástól vár megtakarításokat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ideológiai alapelv volt a köztulajdon felsőbbrendűsége, ezzel szüntették meg a tulajdonos osztályokat / az osztályharcot, mindenki állami alkalmazottá vált, a valóságban súlyos problémát jelentett az ösztönzés / a szaktudás hiánya).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy Berija kritizálja a túlzott erőszakot, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a gazdasági célok elérésére erőszakot alkalmaztak: kollektivizálás / államosítás / tervek teljesítése / munkaverseny; a kudarcok leplezésére koholt vádakot emeltek, annak ellenére kritizálják, hogy moszkvai utasításra történt).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény az élelmiszerfogyasztással kapcsolatban (pl. nem javult lényegesen az 1930-as évek óta, minőségi összetétele romlott az 1930-as évek óta), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a fogyasztás helyett a beruházások növelése volt a cél, a diktatúra nem tudta tartani életszínvonal-növelési ígérteit, az új gazdasági modell sikertelennek bizonyult).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy megpróbálták a mezőgazdaságot kollektivizálni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megszűnt volna az utolsó tulajdonos réteg, elméletben a nagyobb birtokméret gazdaságosabb termelést tett volna lehetővé, a folyamatot kulákküldözés kísérte, a parasztság nagy része ellenállt, a parasztokat kötelező terménybeszolgáltatás sújtotta, élelmiszerhiány alakult ki / jegyrendszert kellett bevezetni).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy tervgazdaságot vezettek be, és megmagyarázza ennek működését (pl. öt évre országosan megtervezett tervszámokat lebontják az egyes üzemekre) <i>vagy</i> ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. magasabb rendűnek tartották a piacgazdasággal szemben, ennek segítségével akarták elérni a gyors gazdasági felzárkózást).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a nehézipar erőltetett fejlesztésébe kezdtek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt tekintették a modernizáció alapjának, ezzel növelni lehetett a munkásosztály létszámát is, ez egyben	0–3

	a katonai felkészülést is szolgálta, a tőkét a mezőgazdaság kollektivizálásából teremtették elő).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

83.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az életmódot és a mindennapi életet mutatja be a Kádár-korszakban. Kitér az ifjúsági szubkultúrára és a hatalom ehhez való viszonyulására. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Kádár-korszak 1956-tól 1988-ig tartott vagy a tárgyalt időszak a 60-as, 70-es és a 80-as éveket öleli fel.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. Magyarország a szovjet blokk része volt, falusi életmód átalakulása / városiasodás, utazási lehetőségek keletre és nyugatra).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. életszínvonal, árszínvonal / bérszínvonal, fogyasztás, szubkultúra.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. háztáji / második gazdaság, „három T”, lakótelep / televízió, besúgó / ügynök.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Összefoglalja a vicc lényegét: Magyarországon a hatalmat nem érdekli, hogy az emberek többet költenek, mint amennyit keresnek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a rendszer „puhaságát” bizonyítja, hogy lehetett élcélődni a hatalommal / a visszásságokkal, a rendszer jellemzője volt a féllégális és illegális munkavégzés – pl. a csempészet, a fuszítás: magáncélú termelés az állami tulajdonban lévő munkaeszközökkel, munkaidőben, a hatalom elnézte a kisebb szabálytalanságokat a nyugalom / az életszínvonal növekedése érdekében).	0–3
	F2 Rögzít a grafikonról legalább két lényegi elemet (pl. a 60-as években alacsony maradt, a 70-es években először enyhén, majd később meredeken emelkedett az árszínvonal, a reáljövedelmek és a reálbérek emelkedtek, de a reáljövedelmek gyorsabban, a 80-as években	0–3

	csökkent a reálbérszínvonal, a 70-es évek végén a reálbérszínvonal alacsonyabb lett, mint az árszínvonal), és ezzel kapcsolatban megállapítja, hogy a 60-as, 70-es években nőtt az életszínvonal, majd stagnált, illetve csökkent.	
	F3 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. az együttes hatalmas tömeg előtt adott koncertet, az együttes tagjai hosszú haját és farmert / bőrnadrágot viseltek, tévé- / filmfelvétel készült a koncertről), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a magyar fiatalok jelentős része rajongott az új nyugati populáris zenéért / a nyugati fogyasztói kultúráért, az ezzel járó külsőségek a felnőtt társadalom rosszallását is kiváltották, az együttesek egy része rendszerellenes kritikát fogalmazott meg, a hatalom belátta, hogy az ifjúsági szubkultúrákat nem lehet / nem szabad felülről, ideológiai alapon teljesen visszaszorítani, itt is alkalmazták a három T elvét, ügynököket szerveztek be) <i>vagy</i> említi kettőt a korszak zenei irányzatai közül (pl. beat, rock, punk, új hullám).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a rendszer elfogadottsága / stabilitása érdekében a hatalom fontosnak tartotta az életszínvonal emelését, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a 80-as években az életszínvonal fenntartása érdekében kölcsönök felvételére kényszerült az ország / engedélyezték a magángazdaság egyes formáit, az emberek jelentős része a „második gazdaságban” is dolgozott / kizsákmányolta önmagát)	0–3
	E2 Rögzíti a fogyasztással kapcsolatban egy lényegi elemet (pl. javult az élelmezés, a háztartásokban általánossá váltak az olyan tartós fogyasztási cikkek, mint a televízió, a mosógép, a hűtőszekrény, a porszívó, javult a lakáshelyzet), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezért alakult ki a „gulyás-kommunizmus” / „fridzsiderszocializmus” / „legvidámabb barakk” kifejezés, a városi minta nyomán ezek a falvakban is elterjedtek, a nagyobb értékű fogyasztási javakhoz (pl. autó, lakás) csak különmunkával és hosszú várakozás után lehetett hozzájutni, az életszínvonal fenntartása /az előrejutás érdekében az emberek túlmunkát vállaltak / kizsákmányolták önmagukat, az életszínvonal emelkedése ellenére a nyugathoz képest nagy és fokozatos volt a lemaradás).	0–3
	E3 Rögzíti a kádári alku lényegét (pl. ha valaki nem bírálta a politikát, nyugodtan élhette mindennapjait, a hatalom kivonult a magánszférából, nem ellenőrizte az emberek magánéletét, érvényesült az „Aki nincs ellenünk, az velünk van!” – jelszó), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a közösségi szabadidős tevékenységek visszaszorultak, az emberek inkább szűk	0–3

	családi körben kapcsolódtak ki, a fiatalok szubkultúráinak fontos eleme volt, hogy közterületeken gyűltek össze).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

84.

a) A világháború előtti (politikai / gazdasági-társadalmi) rendszerhez / a Horthy-korszakhoz való visszatérést.

b) Az, hogy külső erők ne akarnának proletárdiktatúrát. / A Szovjetunió proletárdiktatúrát akart bevezetni (a megszállt országokban).

c) Pl. Földosztás / ingyenes (közép- és felsőfokú) oktatás / általános és titkos választójog

d) Az is „hamis alternatíva” elé állítja az embereket. / Aki nem támogatja a proletárdiktatúrát, az ellenség.

(A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más helyes, a forrással összefüggésbe hozható válasz is elfogadható.)

85.

a) B, C, A

b)

Állítások	A	B	C	Egyik sem
Az említett kezdeményezés a szándékolttal ellenkező hatást váltott ki.		X		
Az említett kezdeményezés részben meghiúsult a magyar kormány elutasító magatartása miatt.	X			
A szöveg szerint a Szovjetunió a felkelők megbüntetésére is készült.			X	
Az említett kezdeményezés összefüggésben lehet a szuezi válsággal.		X		
Az említett kezdeményezés részben Nagy Imre felhívására történt.	X			
A szöveg szerint a küzdelem a tömegtájékoztató eszközök birtoklásáért is folyt.			X	

86.

Párt neve	Plakát	Pártprogram
Kereszténydemokrata Néppárt (KDNP)	C	2
Szabad Demokraták Szövetsége (SZDSZ)	B	1
Magyar Demokrata Fórum (MDF)	A	3
Fiatalkorú Demokraták Szövetsége (FIDESZ)	E	4

87.

Intézmények	Szövegek sorszáma
Kormány	1., 5., 8.
Köztársasági elnök	3., 7.
Országgyűlés	2., 4., 6.

88.

- a) csökkent
- b) infláció / áremelkedés
- c) nőttek (a munkavállalókat terhelő) elvonások / adók
- d) munkanélküliség
- e) sok gyárat / a veszteséges vállalatokat bezárták

89.

- a) a dualizmus korában
- b) Az első világháború a születések számának / arányának csökkenésével, a második világháború a halálozások számának / arányának növekedésével okozott népességcsökkenést.
- c) az állami népesedéspolitikai intézkedéseknek / szigorították az abortuszt *vagy konkrétan utal a Ratkó-korszakra*
- d) Csökkent a férfiak születéskor várható élettartama. / Nőtt a férfiak halálozási aránya.
- e) 80-as évek
- f) vándorlás(i veszteség / nyereség)
(A helyes válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak.)

90.

Állítás	A)	B)	C)	D)	Egyik sem
a) A magyar mezőgazdasági export nem tudta finanszírozni az energiaárak növekedését.				X	
b) A behozott áruk árai az 1980-as évekre átlagosan 70%-kal emelkedtek.			X		
c) A lakossági jövedelmek nem tudtak lépést tartani az elszabaduló árakkal.		X			
d) A szocialista gazdaság kereskedelmi teljesítménye romlott.			X		
e) Az ország adósságállománya 1970-hez képest 10 év alatt több mint tízszeresére nőtt.	X				
f) Az ÁFA bevezetésének kettős célja volt: a piac korlátozása, illetve az egyes fogyasztási cikkek és lakossági szolgáltatásokat a termelői árnál alacsonyabban tarthassanak.					X

g) 1984

h) 20%-kal (csökkent)

i) 3.

j) pl. olajárrobbanás, teljes foglalkoztatottság, életszínvonal (emelkedő fizetések) fenntartása, szociális intézmények (ingyenesség) fenntartása, befektetések hiánya / tervgazdálkodás. (Ezek közül bármelyik négy bármilyen sorrendben elfogadható. Más helyes válasz is elfogadható.)

k) Adósságspirál alakult ki, így a hitelek törlesztésére / életszínvonal fenntartására ment el a pénz, nem pedig a gazdaság korszerűsítésére. (Más, hasonló értelmű válasz is elfogadható.)

91.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország pártrendszerének és államszervezetének átalakítását mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az MDP megalakulására 1948-ban, az új alkotmány bevezetésére pedig 1949-ben került sor.	0–2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország szovjet megszállás alatt állt.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. alkotmány, egypártrendszer, diktatúra, népköztársaság.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. MKP, SZDP, MDP, Elnöki Tanács.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az alkotmány bevezetője a szovjet mintát / támogatást emeli ki, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a szovjet politikai – és gazdasági-társadalmi – modell átvételéről volt szó, az átalakulást szovjetizálásnak nevezik, a szovjet katonai jelenlét tett lehetővé / kényszerített ki).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy az államforma népköztársaság lett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt szembeállították a burzsoá / polgári köztársasággal, ez összefüggött a szocialista gazdasági-társadalmi rend kiépítésével, ez kizárta a nem dolgozónak minősítetteteket a népből – pl. tulajdonosok).	0–3
	F3 Rögzíti, hogy az Elnöki Tanács az országgyűlést helyettesítve törvényerejű rendeleteket alkothatott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez formálissá tette a parlamentáris rendszert / a demokráciát / az országgyűlés szerepét, ezzel megszűnt a köztársasági elnöki tisztség).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy Barankovics emigrálni kényszerült, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a politikai rendőrség / ÁVH fenyegette, pártját feloszlatták, az ellenzéki politikusokat / pártokat ekkorra megsemmisítették).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Magyar Kommunista párt és a Szociáldemokrata Párt Magyar Dolgozók Pártja néven egyesült, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez lett a diktatúra vezető pártja, a párt vezetője Rákosi Mátyás volt, lényegileg a kommunista párt bekebelezte a szociáldemokratákat).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy a fel nem számolt pártokat az MDP a (Magyar Függetlenségi) Népfrontba tömörítette, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel megszűnt a többpártrendszer / kialakult az egypártrendszer, ezentúl a népfront jelöltjei indultak a választásokon).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Magyarországon is kialakult a pártállam, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a párt- és állami vezetés összefonódott, lényegében a pártvezetés irányított, egyszemélyi diktatúra volt, az ország új vezető rétege a pártelit lett).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

92.

a) 2., b) 2., c) 2., d) 2.

93.

a) Alkotmánybíróság, b) Állami Számvevőszék, c) köztársasági elnök, d) miniszterelnök

94.

Jelenségek	Többségi rendszer	Arányos rendszer	Parlamentari küszöb
a) A Fidesz mandátumaránya jóval nagyobb a rá leadott szavazatok arányánál.	X		
b) A Munkáspárt nem jutott be az Országgyűlésbe.			X
c) A Jobbik bejutott az Országgyűlésbe.		X	

d) a Fidesz(nek)

95.

b) értékpapír ügyletek

c) pénzváltás

d) átutalások, beszédési megbízások

e) hitelnyújtás

f) saját értékpapír kibocsátás

g) betétgyűjtés

96.

Esetek	jogszerű	jogszerűtlen
a) A munkaadó cég a szórólap és reklámújság terjesztéssel foglalkozó alkalmazottait előzetes bejelentés nélkül, szűrőpróbaszerűen, az adott terület lakosainak felkeresésével és megkérdezésével ellenőrizte.	X	
b) A felmerülő gyanút – miszerint egyik alkalmazottja internetes kaszinókban veri el a fizetését – a cég az alkalmazott mobiltelefonjának ellenőrzésével kívánta igazolni.		X
c) Egy fuvarozási társaság a kamionsofőrjeit a munka felvétele előtt alkoholszondával tesztelte.	X	
d) Egy irodai takarítónőnek a férfi biztonsági őr átkutatta a viselt ruházatát, mert úgy vélte, fontos és bizalmas iratokat tulajdonított el.		X
e) A ládagyár vezetősége – előzetes bejelentés után – térfigyelő kamerát helyezett el a munkavállalói női öltözőben.		X
f) Egy ételszállító cég – szóbeli tájékoztatást követően – a gépkocsikban elhelyezett GPS / helyzet-meghatározó eszköz segítségével ellenőrzi a futárok napközbeni útvonalát.	X	
g) A betanított munkásokat foglalkoztató, csomagolással foglalkozó vállalkozás a Szíriából bevándorolt – részmunkaidős – munkavállalóinak alacsonyabb darabbért fizetett.		X
h) A Nemzeti Közhasznosítási Hivatal – miután munkavállalói számára megtiltotta az internet személyes célú használatát – a rendszergazda segítségével ellenőrzi, milyen honlapokat látogatnak a munkatársak.	X	

97.

- a) törlesztés
- b) nettó jövedelem
- c) saját erő
- d) betéti társaság

Esetek	igen	nem
e) Nyúl Béla középiskolai tanár az Őrségben egy építési telket vásárolna 2 millió Ft értékben, az 1 millió forint önrész rendelkezésére áll.		X
f) Özvegy Orbán Béláné, Erzsi havi 123 ezer forint nyugdíjat kap kézhez. Elromlott mosógépe helyett szeretne egy újat vásárolni 65 ezer forint értékben.		X
g) A Fővárosi Ügyészségen dolgozó Kopjáss István ügyész félmillió forint értékben egy modern televíziókészüléket vásárolna, 100 000 forint önrész áll rendelkezésére.	X	
h) Olej Tamás mezőgazdasági őstermelő egy fejőgépet vásárolna 170 ezer forint értékben. Adóstársként bevonná munkanélküli vejét.		X

e) 304 600 Ft

f) A havi törlesztő részletek fizetésével a (tőke)tartozás folyamatosan csökken. *(Hasonló tartalmú helyes válasz is elfogadható.)*

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi cigányság társadalmi és gazdasági helyzetét mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. rendszerváltozás – munkaerőpiac átalakulása <i>vagy</i> politikai nyilvánosság megteremtése).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. cigányok által sűrűbben lakott országrészek – Északkelet- és Délnyugat-Magyarország).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. munkanélküliség, munkaerőpiac, hátrányos helyzet, identitás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. diszkrimináció, szegregáció, előítélet, integráció.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a népszámlálás több módon – és eltérő eredménnyel – mérte fel a cigány népességet, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a cigány népesség többsége magyar anyanyelvű, a népszámlálás az önkéntes bevalláson alapul, nem minden cigányul beszélő vallja magát cigány nemzetiségűnek, a szociológiai becslések sokkal nagyobb létszámot mutatnak ki).	0–3
	F2 Rögzíti a korfák eltérését (pl. a cigány népesség jóval fiatalabb), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a cigány családokban az átlagnál több gyerek születik, a cigány népesség élettartama rövidebb, a cigány korfa a szegényebb társadalmakra jellemző, a cigány népesség száma / aránya növekszik).	0–3
	F3 Rögzíti a szöveg tartalmát (pl. a bűnözés alapvetően nagyvárosi jelenség, a romák lakta kistelepüléseken kevésbé jellemző a bűnözés), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a tanulmány cáfolja a „cigánybűnözés” mítoszát, a bűnözés nem etnikumhoz – hanem társadalmi helyzethez <i>vagy</i> lakókörnyezethez – köthető jelenség).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a cigány népesség iskolázottsága elmarad az országos átlagtól, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a képzetlenség a magasabb munkanélküliség oka, az iskolázottsági adatok folyamatosan javulnak).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy a cigánysággal szemben előítéletek vannak jelen a társadalomban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek következménye a munkahelyi diszkrimináció / iskolai vagy lakóhelyi szegregáció).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a társadalmi hátrányok eredménye a cigányság tömeges szegénysége, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez ördögi kört eredményez, mert gátolja az iskoláztatást / munkavállalást / jobb környezetbe költözést / egészségesebb életmódot).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

99.

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar Országgyűlés feladatkörét és a választási rendszert mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. 2011 – az Alaptörvény elfogadása, 2014 – az első választások az új rendszer alapján, választásokra négy évenként kerül sor).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. Budapest az Országgyűlés székhelye, 106 egyéni választókerület van).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. választási rendszer, népszuverenitás, képviseleti / közvetett demokrácia, parlamentáris rendszer.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. egyéni választókerület, országos / kompenzációs lista, parlamenti küszöb, miniszterelnök / kormány.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az Alaptörvény a népszuverenitás gyakorlására a képviseleti rendszert irányozza elő, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. emellett létezik a népszavazás mint közvetlen hatalomgyakorlás, az Országgyűlés tehát a legfőbb népképviseleti szerv).	0–3

	F2 Rögzíti, hogy a választójogi törvény (kb. egyforma méretű) egyéni választókerületek felállítását rendeli el, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választási rendszernek ez az eleme a többségi elv alapján működik, a választókerületek számát jelentős mértékben csökkentették, az egyforma méret biztosítja a választópolgárok / választójog egyenlőségét).	0–3
	F3 Rögzíti a szöveg tartalmát (pl. listás mandátumokat az országos listára leadott szavazatok és a töredékszavazatok arányában lehet szerezni), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a választási rendszernek ez az eleme az arányossági elv alapján működik, a töredékszavazatok beszámítása miatt ez egyben kompenzációs lista is, a listás szavazatok alacsonyabb száma ugyanakkor nem ellensúlyozza teljesen a többségi rendszert, új elem a győztes-kompenzáció).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a választójog és a választás alapelveit (általános és egyenlő, közvetlen és titkos), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez biztosítja a népszuverenitást / a demokráciát) vagy megmagyarázza az alapelveket.	0–3
	E2 Rögzíti, hogy az Országgyűlés elsődlegesen törvényhozó szerv, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. különböző többségekkel fogadható el egy-egy törvény – az alkotmány és a sarkalatos törvények kétharmaddal, a többi felessel, a törvényt a köztársasági elnök megfontolásra visszaküldheti, a törvények alkotmányosságát az Alkotmánybíróság vizsgálja, a törvényjavaslatok zömét a kormány terjeszti be, minden évben kötelező költségvetési és zárszámadási törvényt hozni).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az Országgyűlés választja a miniszterelnököt / a kormányt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a parlamentáris rendszer lényege, a kormány az Országgyűlésnek felelős, a miniszterelnököt konstruktív bizalmatlansággal lehet lecserelni).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		33

100.

a) 3., b) 2., c) 1., d) 3., e) 2., f) 1.

g) Bizonyos kiadások nem (egyenesen) arányosak a családtagok számával, pl. a lakás rezsije, az utazás.

h) A gyerekek kevesebbet fogyasztanak, mint a felnőttek, pl. kevesebbet esznek, utaznak.

(A g és h válaszok fordított sorrendben és más megfogalmazásban is elfogadhatók, amennyiben helyes példákkal vannak alátámasztva.)

101.

Nemzetiség	Térkép	Adatsor	Szöveg
Cigány	3.	8.	
Német	1.	7.	9.
Szlovák	2.	5.	10.

102.

a)

A)	B)	C)	D)
3.	4.	2.	1.

b) A szociálissegély-kifizetések tekintetében a települések népességnagyságát figyelembe véve is jelentősek a területi különbségek. Általánosságban jellemző, hogy – a(z) .....**100 000**..... főnél nagyobb lélekszámú települések kivételével – minél kisebb egy település, annál .....**több / nagyobb**..... az egy lakosra jutó segélykifizetés.

c) gazdasági pangás, nagymértékű népességfogyás / elvándorlás, elöregedés, munkanélküliség, aluliskolázottság, az egészségügyi / infrastrukturális ellátottság hiányosságai (A felsoroltak közül bármelyik két válasz, bármely sorrendben elfogadható. A válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatóak, más helyes válaszok is elfogadhatóak.)

103.

Emberi jogok generációi	Emberi jogok csoportjai	Cikkek sorszáma		
Első generáció	Alapvető emberi jogok	3.	17.	20.
	Jogegyenlőség elve	7.		
	Politikai részvétel jogai	21.		
Második generáció	Szociális jogok	25.		
	Kulturális jogok	26.		
	Gazdasági jogok	23.		
Harmadik generáció	Szolidaritási jogok	1.	28.	

104.

Esetek	Stabilizációs feladat	Közjavak biztosítása	Újraelosztás
a) A bíróság elmarasztal egy építőipari céget, mert nem fizette ki időben az alvállalkozóit.	X		
b) A gyed-re való jogosultságot két évről háromra terjesztik ki.			X
c) A Gazdasági Versenyhivatal nem engedélyezi két bank egyesülését, mert bizonyos régiókban monopolhelyzet alakulna ki.	X		
d) Az önkormányzat uniós pályázatból megkezdi a csatornázás felújítását a lakótelepen.		X	
e) A MÁV új, környezetbarátabb villanymozdonyokat vásárol.		X	
f) A Nemzeti Bank újabb negyed százalékponttal csökkenti az alapkamatot.	X		
g) Jövőre csökken az alapvető élelmiszerek áfája.			X
h) Az Országgyűlés a demográfiai mutatókra hivatkozva megemeli a nyugdíjkorhatárt 67 évre.			X

105.

a) infláció

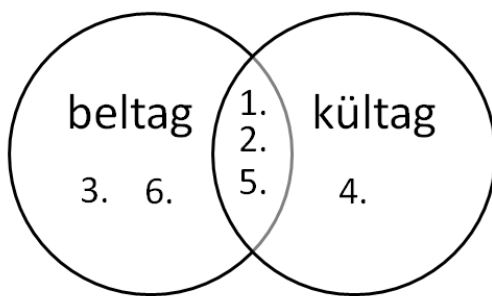
b) kereskedelmi bankok

c) Az alapkamat csökkentésével vagy növelésével. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

d) Mert ez biztosítja, hogy vészhelyzetben is legyen kifizethető pénzük. (A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)

106.

a)

b)

1. lépés	2. lépés	3. lépés	4. lépés	5. lépés	6. lépés
D	A	E	B	C	F

107.

a) 2., b) 3., c) 2.

Állítás	Cikk
d) Törvényes úton egyáltalán nem korlátozható.	II.
e) Törvényes úton csak nagyon szigorú feltételek mellett korlátozható.	IV.
f) Törvényes úton, szigorú feltételek mellett korlátozható, sőt teljesen el is vonható.	XIII.

g) Az Országgyűlés / törvény döntött az építésről.

h) Az autópálya közérdeket szolgál / növeli a mozgási szabadságot / javítja az életlehetőségeket / munkahelyeket teremt.

i) Csak a nyomvonalra eső földek sajátíthatók ki.

j) Monostorpéteri elkerüli az autópálya (nem sajátítják ki a városi ingatlanokat).

k) A kisajátított földekért azonnali kárpótlást fizetnek.

(A g–k) válaszok más megfogalmazásban is elfogadhatók, illetve más helyes válasz is elfogadható.)

108.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar szociális ellátórendszer főbb elemeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 A témát a rendszerváltozás (1989–1990) utáni időszakban tárgyalja.	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. földrajzi egyenlőtlenségek Magyarországon: város és vidék, nyugati és keleti országrészek; Magyarország az EU tagja).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. állam, társadalombiztosítás, juttatás, munkanélküliség.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. nyugdíj, egészségbiztosítás, álláskeresési támogatás / munkanélküli ellátás, segély.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az egészségügyi ellátások egy részét feltétel nélkül, másokat pedig biztosítási rendszerben szolgáltatják, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a biztosítottak járuléka finanszírozza a rendszert, az Egészségbiztosítási Alap az államháztartás része, hiány esetén a központi költségvetésből fedezik a kiadásokat, ebből tartják fenn az egészségügyi ellátókat – kórházak, háziorvosok stb. – / fizetik a táppénzt).	0–3
	F2 Rögzíti, hogy a munkanélküliek álláskeresési járadékot kaphatnak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel pótolják ideiglenesen a kieső jövedelmet, az időtartama erősen korlátozott, a biztosítottak járuléka fedezi ezt a juttatást).	0–3

	F3 Rögzít egy lényeges tény a gyermekgondozási támogatásról (pl. csak az egyik / bármelyik szülő igénybe veheti, egyszerre csak egy gyerek után jár, összege elég szerény), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel az otthon maradó szülő kieső jövedelmét pótolja részben az állam, ez nem biztosítási alapú ellátás / ez az ellátás minden szülőnek jár, a biztosítottak választhatnak egy másik, a kieső jövedelmükkel arányos ellátást is – a gyedet).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tény a szociális segéllyel kapcsolatban (pl. a tartósan munkanélküliek kaphatják, összege a család méretétől / összetételétől függ), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez nem biztosítási alapú ellátás / ez minden állampolgárnak jár, a feltételek meglétét az önkormányzat állapítja meg, összege nagyon szerény, összességében a szociális ellátásoknak csak töredékét teszi ki).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a mai magyar állam nagyfokú újraelosztó tevékenységet folytat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az államháztartáson átfolyik a GDP bő fele, az ellátások zömét a társadalombiztosításon keresztül finanszírozzák, az Alaptörvény is rögzíti a társadalmi szolidaritást).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a szociális ellátórendszer legnagyobb eleme a nyugdíjrendszer, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. felosztó-kirovó rendszerű / a juttatásokat az aktuális járulékok fedezik, a társadalom előregedésével fenntartása egyre nehezebb, a nyugdíjasok kisebb arányban szegények, mint a társadalom többi része).	0–3
	E3 Rögzíti a szociális ellátórendszer bármely további elemét (pl. szociális intézmények: idősek otthona, nevelőintézet, családi adókedvezmény, családi pótlék, rokkantnyugdíj), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezeket az önkormányzatok tartják fenn, a gyerekszámától függően az adóból levonható összeg, a gyerek nagykorúságáig az egyik szülőnek folyósított juttatás, a csökkent munkaképesség esetén megállapított juttatás).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyar államháztartás szerkezetét és bevételeit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma valamely időbeli elemét (pl. 1989 / 1990 rendszerváltás, 2004 EU csatlakozás).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. régi / új EU-tagállamok).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. költségvetés, bevétel, társadalombiztosítás, adó.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szja, áfa, járulék, állam-adósság.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy a magyar államháztartáson a GDP közel fele átfolyik, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez közel áll az EU átlagához, az új tagállamok között magas mutatónak számít, a régi tagállamok többségében ez az érték magasabb).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a szövegből (pl. az egészségügyi ellátások zömét biztosítási alapon finanszírozzák, egyes ellátások mindenkinek járnak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kötelező társadalombiztosítás részeként egészség-biztosítási járulékot kell fizetni, az államháztartás egyik alrendszere az Egészségbiztosítási Alap).	0–3
	F3 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. adócsökkentés esetén a háztartások növelik fogyasztásukat és megtakarításukat is, adónövelés esetén a háztartások csökkentik fogyasztásukat és megtakarításukat is, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állam az adórendszeren keresztül élénkítheti / visszafoghatja a fogyasztást / gazdaságot, az állami beavatkozás hatása korlátozott).	0–3
	F4 Rögzíti az államadósság alakulását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az államadósság növekedésének oka a tartós költségvetési hiány, a hiányt állampapírok kibocsátásával fedezik, az állam külföldön és belföldön is vehet fel hitelt, a privatizációs bevételek csökkentették az államadósságot).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az egyik jellemző adófajta a jövedelemadó, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ilyen az szja és a társasági adó, jelenleg az szja kulcsa 15%, ezek befolyásolják a foglalkoztatottságot / a gazdasági tevékenységeket).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy a másik jellemző adófajta a fogyasztási adó, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ilyen az áfa és a jövedéki adó, több áfa-kulcs létezik, ezek befolyásolják a fogyasztási szokásokat, társadalmi / környezetvédelmi célokat is szolgálhatnak).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a munkavállalóknak nyugdíjjárulékot (a munkaadóknak pedig szochot) kell fizetni, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezeket a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeli, a magyar felosztó-kirovó nyugdíjrendszer).	0–3
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		36
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		18

110.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a zsidó emancipáció és az antiszemitizmus történetét mutatja be az adott korszakban a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet (pl. 1867 a kiegyezés, 1895 bevett vallássá nyilvánítás, 1919 a tanácsköztársaság, 1920 a numerus clausus).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. Budapesten élt a zsidóság jelentős része, a vidéki zsidóság főleg az ország északkeleti részén élt, Tiszaeszláron történt a híres vérvád).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. kiegyezés, világháború, tanácsköztársaság, asszimiláció.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. zsidó emancipáció, vallási egyenjogúság, antiszemitizmus, numerus clausus.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a táblázat alapján, hogy a zsidók létszáma és aránya is nőtt a bemutatott korszakban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek egyik oka a bevándorlás volt – főleg Galíciából / a lengyel-orosz területekről, ennek oka a magasabb természetes szaporulat is volt, ekkor még nem volt tömeges a kikeresztelkedés).	0–3

	F2 Rögzíti a karikatúra lényegét (pl. régen a zsidó hajbókolt a grófok, most a grófok a zsidó előtt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidók állítólag uralmi pozícióba kerültek / kezükben tartják a pénzügyeket, alapja a zsidók jelentős szerepvállalása lehetett a pénzügyi pályákon).	0–3
	F3 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. Gömbös párhuzamot von a zsidó népesség és a katonai vereség között), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidók bűnbakká váltak a háborús vereség következtében, az antiszemiták megkérdőjelezték a zsidók hazafiságát).	0–3
	F4 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. Klebelsberg a zsidóságot okolja a Tanácsköztársaságért), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kommunista vezetők zsidó származására hivatkoztak, egyszerre vádolták a zsidóságot a kapitalizmus és a kommunizmus támogatásával, ez összefüggött a hazafiatlanság vádjával).	0–3
	F5 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a zsidóság is felsőházi képviselőhöz jutott a keresztény egyházak mellett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. már a dualizmus korában bevett felekezetté vált, sajátos ellenpontja volt az antiszemita jelenségeknek, a két rabbi az ortodox és a neológ irányzatot képviselte).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a kiegyezéssel megvalósult a zsidók jogegyenlősége, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megszűnt minden korábbi foglalkozási / tulajdonszerzési / politikai / magánéleti korlátozás).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a zsidóság sikeresen vett részt a korszak modernizációjában / a polgárosodásban, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ennek oka a magas iskolázottság / a pénzügyi-kereskedelmi pályákon szerzett tapasztalat volt, nagy arányban kerültek értelmiségi / pénzügyi pályákra, a vidéki zsidóság jelentős része azonban szegény maradt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a zsidóság zöme asszimilációra törekedett, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a zsidóság a korszakban zömmel magyar nyelvűvé vált, a dualizmus korában a zsidóságot vallásnak és nem nemzetiségnek tartották, a magyar nacionalizmus a dualizmus korában még befogadó volt).	0–3
	E4 Rögzíti a numerus clausus tartalmát (pl. a felsőoktatásban csak országos arányukban vehettek részt a zsidók), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a hivatkozási alap az értelmiségi túlképzés / az értelmiségi menekültek voltak, a szöveg nem nevesíti a zsidóságot, de valójában őket sújtja, a törvény	0–3

	össességében is korlátozta az egyetemekre felvehetők létszámát, célja volt a keresztény-nemzeti középosztály megerősítése).	
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

111.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a gazdasági szervezetben és a tulajdonviszonyokban bekövetkezett változásokat mutatja be az adott korszakban a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet (pl. 1945 – földosztás, 1948–49 – államosítások, 1956 – forradalom, 1968 – új gazdasági mechanizmus, 1989–90 – rendszerváltozás).	0–2
	T2 Utal a téma térbeliségére (pl. Magyarország 1948–89 között a szovjet blokk része volt, a rendszerváltás után nyugati gazdasági orientáció érvényesült).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. piacgazdaság, tervezgazdaság, magántulajdon, államosítás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. földosztás, kollektivizálás / szövetkezet, privatizáció, kárpótlás.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. Magyarországon megszűnt a nagybirtokrendszer, kisbirtokrendszer alakult ki), és a földosztással kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a földkérdés a dualizmus óta / a háború előtt az egyik legfontosabb társadalmi probléma volt, a kisgazdapárt / a parasztpártok programjának része volt, a földosztás során súlyos jogsértések történtek, a kommunisták taktikai okokból támogatták a földosztást).	0–3
	F2 Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. a háztáji gazdaságok végezték a mezőgazdasági termelés jelentős részét, az emberi munkát nagyobb mértékben igénylő termékek esetén nőtt a részesedésük, összességében csökkenően volt a részesedésük), és a	0–3

	háztájival kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezzel lehetett teljessé tenni a kollektivizálást, ez biztosította az ország élelemellátását, ez is a kádári alku része volt).	
	F3 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. korlátozott verseny lehetősége), és az új gazdasági mechanizmussal kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. erre a gazdasági növekedés lelassulása / az életszínvonal emelésére törekvő politika miatt volt szükség, a Szovjetunió / a keményvonalas kommunisták ellenállásába ütközött, a tervutasításos rendszer lazítását jelentette).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy az 1990-es években az állam jelentős privatizációs bevételekhez jutott, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az állami tulajdon nagy részét eladták, az állami tulajdon helyett újra a magántulajdon lett uralkodó, külföldi tőke áramlott az országba, a bevételeken túl a célja az érdekelttség megteremtése / az innováció volt, a privatizációt sokan a nemzeti vagyon kiárusításának érezték).	0–3
	F5 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a termőföldet természetben vissza lehetett szerezni), és a reprivatizációval kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a mezőgazdaságban visszaállt a kisbirtokok rendszere, ezzel gyakorlatilag megszűntek a szövetkezetek, más tulajdontárgyak esetén reprivatizációra nem volt lehetőség).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a kommunista hatalomátvétel után megkezdődött az államosítás, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a marxista / kommunista ideológiából következett, a köztulajdont magasabb rendűnek tartották, ezzel akarták az iparosítást véghezvinni, ezzel megszűntek a tulajdonos rétegek, ezzel egyben megszűnt a motiváció is, kezdetben a nagyüzemeket, majd a kisebbeket is államosították).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a földbirtokokat kollektivizálni akarták, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez a marxista / kommunista ideológiából következett, a köztulajdont magasabb rendűnek tartották, ezzel teremtették elő a tőkét az iparosításhoz, a Rákosi-korszakban csak részsikereket értek el, a kollektivizálást a Kádár-korszakban fejezték be).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a kommunista / szocialista időszakban tervgazdaság működött, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ezt magasabb rendűnek tartották a piacgazdaságnál, ezzel akarták az iparosítást véghezvinni, ötéves terveket készítettek, a terveket az egyes üzemekre lebontották, a cél a tervek túlteljesítése).	0–3

	volt, a tervgazdaság sok területen észszerűtlen / gazdaságtalan volt).	
	E4 Rögzíti a rendszerváltással újra piacgazdaságot vezettek be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. helyreállították a vállalkozás / befektetés / munkavállalás szabadságát, ez összefüggött a privatizációval, ennek egyik oka a tervgazdaság válsága volt, megszűntek a versenyt korlátozó tényezők, újra megjelent a munkanélküliség).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

112.

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a német demokrácia történetét mutatja be a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzít legalább két lényegi időbeli elemet (pl. 1918 – az első világháború vége, 1929–33– a világgazdasági válság, 1933 – Hitler hatalomra kerülése, 1945 – a második világháború vége, 1949 – az NSZK és az NDK létrejötte).	0–2
	T2 Rögzít legalább két lényegi térbeli elemet (pl. Berlin Németország fővárosa, weimari köztársaság, NSZK, NDK).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. forradalom, köztársaság, demokrácia, választás.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kommunista, náci, választójog, többpártrendszer.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti egy lényeges tény a két szöveg összevetésével (pl. az első szöveg követeléseit a második bolseviknak minősíti, a hadsereg fellépne az első szöveg szerzőivel szemben), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németországban is kommunista hatalom-átvételi kísérletre került sor, a szociáldemokraták a demokrácia / törvényes rend mellett álltak ki).	0–3

	F2 Rögzíti Ebert beszédének egy lényegi elemét (pl. a nemzetgyűlést tekinti a legfőbb hatalmi szervnek, a demokratikus / törvényes politika mellett áll ki, elutasítja a monarchiát), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. kikiáltották a köztársaságot, ekkor jött létre először demokrácia, szociális reformokat is végrehajtottak).	0–3
	F3 Rögzíti egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. a kormány szociáldemokrata–katolikus–liberális pártokból állt, létezett szélsőbal és szélsőjobb ellenzék is, az 1920-as években stabil kormánytöbbség működött), és ezzel kapcsolatban megállapítást tesz (pl. a stabilitás összefüggött a gazdasági helyzet javulásával, már ekkor enyhe jobbra tolódás figyelhető meg, a nácik ekkor még marginális párt).	0–3
	F4 Rögzíti a munkanélküliség alakulását 1929 után, és a ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Németországban volt – az USA mellett a legsúlyosabb a világgazdasági válság, tömeges éhezéshöz vezetett, egy évtizeden belül másodszor alakult ki súlyos válság, aláásta a weimari köztársaság elfogadottságát).	0–3
	F5 Rögzíti a plakát lényegét vagy valamely képi elemét (pl. a nácik munkát / megélhetést ígérnek, szerszámok utalnak a munkáspárti jellegre, a horogkereszt a nácik jelképe), és a náci hatalomátvétellel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a válság hatására nőtt meg a náci szavazótábor, a választásokon a legtöbb szavazatot szerezték meg, demokratikus úton jutottak hatalomra).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a nácik felszámolták a demokráciát / totális diktatúrát vezettek be, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. alapja a felhatalmazási törvény volt, felszámolták a többpártrendszert / parlamentarizmust, a gazdaságot is az állam irányította, a társadalmi szervezeteket is az állam irányította).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a második világháborús vereséggel megsemmisült a náci állam is, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a háborús bűnösöket elítélték, széleskörű nácitlanításra került sor, újra működött a többpártrendszer / parlamentarizmus).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy az USA gazdasági segítséget nyújtott (Marshall-segély) az európai államoknak, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a totalitárius / kommunista hatalomátvétel elkerülése volt az egyik cél, a vesztesek is részesültek belőle, csak a nyugati megszállási övezetek vettek benne részt, erősítette a nyugati elköteleződést).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy Németország kettéosztását, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. csak az	0–3

	NSZK-ban jött létre demokrácia – és piacgazdaság, az NDK szovjet mintájú / kommunista diktatúra lett).	
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

113.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően India, mint brit gyarmat sorsának alakulását mutatja be a XIX–XX. században a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti India függetlenedésének időpontját (1947).	0–2
	T2 Rögzíti a téma valamely térbeli elemét (pl. India, mint gyarmat nagyobb volt a mai Indiánál, a függetlenedés után több részre esett szét, keleti és nyugati részein is muzulmán többségű területeket találunk).	0–2
	T3 A téma kifejtése során ügyel a kronologikus szerkesztésre.	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. gyarmat, önállóság, párt, terrorizmus.	0–2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. diszkrimináció, iszlám fundamentalizmus, vallási fanatizmus, kasztrendszer / varnarendszer.	0–2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényegi tényt a britek indiai uralmára vonatkozóan (pl. a közvetlen brit uralom Indiában a tengerparti területekre és a folyó völgyekre terjedt ki, India belső részén brit ellenőrzés alatti területek alakultak ki, India belső részein a helyi uralkodók – maharadzsa – hatalma korlátozottan érvényesült), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. India méretei és földrajzi viszonyai indokolták a brit jelenlét ilyen formáját, az angolok „oszd meg és uralkodj” politikája megkönnyítette a gyarmati fennhatóság fenntartását).	0–3
	F2 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a britek megszüntetik a vallási megkülönböztetést, lehetőséget adnak a hivatalviselésre, tanulásra), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a szipolyházadás miatt kényszerültek ezekre az engedményekre, a	0–3

	muszlim és hindu lakosság ellentétei miatt ezzel kívántak békét teremteni, ígéreteikkel a felkelők megosztására törekedtek, felszámolták a brit Kelet-indiai Társaság uralmát Indiában, lehetőség nyílt egy európai műveltségű indiai értelmiségi réteg kialakítására).	
	F3 Rögzíti egy tény a térkép alapján (pl. India jelentős muzulmán lakossággal rendelkezik, India keleti és nyugati részén muzulmán többség volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hinduk és muzulmánok között ellentétek voltak, a vallási fanatizmus mindkét felet jellemezte, a vallási megosztottság hozzájárult a brit uralom fennmaradásához).	0–3
	F4 Rögzíti, hogy Gandhi az indiai függetlenségi mozgalom vezetője rokkán fon, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Gandhi célja a falusi kézművesipar feltámasztása volt / az angolok által tönkretett indiai textilipart kívánta újjáéleszteni, India híres textiliparral rendelkezett, Gandhi elképzelése a brit uralom elleni politikai tiltakozás is volt egyben, Gandhi elképzelése nem volt reális a gépipar korában).	0–3
	F5 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az egyezmény véget vetett az indiaiak és britek közti ellentéteknek, a brit elnyomás megszűnt, az egyezmény a britek számára India elvesztését fogja okozni, a francia lap tart a bolsevizmus megerősödésétől Indiában), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Gandhi lemondott a polgári engedetlenség folytatásáról, Gandhi nem adta fel a független India elérését, elérte a politikai foglyok szabadon bocsátását, a sómenet sikerének következménye volt az egyezmény, a franciák párhuzamot vontak a saját vietnámi gyarmatuk függetlenedési törekvéseivel).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti az indiai társadalom valamely jellemzőjét (pl. kasztrendszer jellemző, amibe a muzulmánok nem tartoznak bele, a kasztokhoz való tartozás meghatározza a foglalkozásválasztást, étkezést, társas kapcsolatokat; akadályozta a társadalmi mobilitást), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Gandhi harcolt a kasztrendszer ellen, a kasztok miatt jelentős a diszkrimináció, a kasztrendszert a brit uralom igyekezett lazítani, a kasztok közti ellentétek is hozzájárultak a brit uralom fennmaradásához, a kaszton kívüli állapotban élők ma is hátrányos helyzetűnek számítanak).	0–3
	E2 Rögzít egy lényegi tény India gazdasági helyzetére vonatkozóan a brit gyarmatbirodalomban (pl. India textilével, fűszereivel, luxuscikkeivel nagy szerepet játszott a brit gazdaságban, ópiumkereskedelme hatalmas bevételt eredményezett, hatalmas népessége miatt olcsó volt a munkaerő, a brit iparcikkek felvevőpiacává vált az	0–3

	ország), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az angolok a gyarmatosítás során kifosztották a területet, a nagy angol adók elszegényítették az indiai lakosságot, az ipari forradalom tönkretette textiliparát, a britek az ipari forradalom vívmányait – pl. vasút – itt is elterjesztették).	
	E3 Rögzíti, hogy India függetlenségének kivívásáért Gandhi erőszakmentes ellenállást hirdetett meg, és tesz egy érdemi megállapítást a módszereire vonatkozóan (pl. gyakran éhségstrájkot / böjtöt hirdetett, békés tüntetéseket / tömegmozgalmakat szervezett, sómenettel tiltakozott a brit monopóliumok ellen, politikai fogolyként is következetesen képviselte álláspontját, gyakran nem működött együtt a hatóságokkal, megbékélésre törekedett az indiai etnikumok és vallások között, az egységes India híve volt, a Nemzeti Kongresszus nevű párt vezetője volt).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy Gandhi tevékenysége 1947-ben a független India létrejöttéhez vezetett, és tesz egy érdemi megállapítást a függetlenedés körülményeire vagy következményeire vonatkozóan (pl. a második világháború után a britek elvesztették gyarmataik jelentős részét, a függetlenség kivívása tüntetések és sztrájkok eredménye volt, India muzulmán többségű területén megalakult Pakisztán, Gandhit az állam szétesése miatt egy indiai fanatikus meggyilkolta, India szétesése háborút eredményezett Pakisztánnal, az iszlám fundamentalizmus következtében gyakorivá váltak a merényletek Indiában).	0–3
	E5 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Németország szerepvállalását mutatja be a két világháborúban. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti az első világháború időtartamát: 1914–1918.	0-2
	T2 Rögzíti a második világháború időtartamát: 1939–45.	0-2
	T3 Elhelyezi térben az első világháború kapcsán tárgyalta (pl. központi hatalmak és antant, Amerikai Egyesült Államok, keleti / orosz front, gyarmatok)	0-2
	T4 Elhelyezi térben a második világháború kapcsán tárgyalta (pl. tengelyhatalmak és szövetségesek, Lengyelország, keleti / orosz front, keleti élettér).	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nagyhatalom, gyarmat, élettér, náci.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. antant, központi hatalmak, tengelyhatalmak / Berlin-Róma tengely, szövetségesek / antifasiszta koalíció.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti Bülow véleményének lényegét (pl. Németország gyarmatosításra / a többi nagyhatalommal való egyenrangúságra / a világ újrafelosztására törekszik), rögzíti Hitler véleményének lényegét (pl. szakítás a korábbi német külpolitikával, új földterületek megszerzése / a keleti élettér megteremtése a cél), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első világháború jelentős részben Európán kívüli területekért / igényekért folyt, a második európai / kelet-európai területekért; az első világháborúban Németország egyenjogúságra törekedett, a másodikban Európa feletti hatalomra / világhatalomra).	0-4
	F2 Rögzíti az első kép lényegét (pl. Németország az USA-t is fenyegeti, civil áldozatok is vannak), rögzíti a második kép lényegét (pl. a náci a kereszténységet / a békés civileket fenyegetik, ideológiai ellenfélről van szó), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét esetben Németországot tekintették agresszornak, az első világháború esetén ez túlzásnak tekinthető).	0-4

	F3 Rögzíti a szöveg lényegét (pl. a hadifoglyokat csak méltányos módon lehet dolgoztatni, a hadifoglyoknak a saját katonákhoz hasonló ellátás jár), rögzíti a szöveg lényegét (pl. Hitler a politikai tisztok kivégzésére / a nemzetközi jog megsértésére szólít fel), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első világháborúban Németország alapvetően betartotta a hadijogot, míg a másodikban ideológiai / „faji” háborút vívott, a második világháború emiatt is sokkal borzalmasabb volt).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy Németország az első világháborúban a központi hatalmak vezetőjeként / az Osztrák–Magyar Monarchia szövetségeseiként vett részt, rögzíti, hogy Németország a második világháborúban a tengelyhatalmak / a háromhatalmi egyezmény vezetőjeként / Olaszország és Japán szövetségeseiként vett részt, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első világháborúban két szövetségi rendszer állt szemben egymással, a másodikban kezdetben csak egy szövetség volt; európai szövetségesei mindkét háborúban német katonai segítségre szorultak; az első világháborúban a háború végéig megmaradt a katonai együttműködés, a másodikban Japánnal soha sem volt valódi katonai együttműködés).	0-4
	E2 Rögzíti Németország szerepét az első világháború kitörésében (pl. az Osztrák–Magyar Monarchia Németország biztatására robbantotta ki a háborút), rögzíti Németország szerepét a második világháború kitörésében (pl. lerohanta Lengyelországot), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a második világháborút közvetlenül, az első csak közvetve robbantotta ki Németország; az első világháborút „megelőző védekezésnek” tekintették, a második célja egyértelmű hódítás volt).	0-4
	E3 Rögzít egy további tényt Németország első világháborús céljaira, megítélésére vagy szövetségeseire vonatkozóan (pl. a békeszerződés Németországot tekintette a háború kirobbantójának / jóvátételt kellett fizetnie a háború után, Németország és ellenfelei között nem volt ideológiai ellentét / valamennyi résztvevő nacionalista politikát folytatott / liberális alapokon állt), rögzít egy további tényt Németország második világháborús céljaira, megítélésére vagy szövetségeseire vonatkozóan (pl. a békeszerződés Németországot tekintette a háború kirobbantójának / a háborús bűnösök elítélésére is sor került, Németország és ellenfelei között ideológiai ellentét volt / a náciizmus szemben állt a liberális demokráciákkal és a kommunizmussal is), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz	0-4

	(pl. az első világháborút lezáró békét a németek igazságtalannak tartották, és ez is hozzájárult a második kitöréséhez; az első világháború érdekek, a második világnézetek összeütközése volt).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

115.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az olasz fasiszta és a szovjet bolsevik eszmerendszert mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a bolsevik hatalomátvétel időpontját (1917).	0-2
	T2 Rögzíti a fasiszta hatalomátvétel időpontját (1922).	0-2
	T3 Említi a téma legalább egy szovjet-orosz térbeli elemét (pl. Pétervár a forradalom helyszíne, Moszkva a főváros, a Szovjetunió mint „szövetségi állam”)	0-2
	T4 Említi a téma legalább egy olasz térbeli elemét (pl. menetelés Nápolyból Rómába, a Római Birodalom öröksége).	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egypártrendszer, diktatúra, kommunizmus, faszizmus	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. szovjet, bolsevik, korporáció, államosítás.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy az olasz választásokon csak a fasiszta listára lehetett szavazni, rögzíti az ábra lényegét (pl. a lakosság csak a helyi szovjetek tagjait választhatta, a felsőbb szintekre delegáltak kerültek), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét diktatúra fenntartotta a népi felhatalmazás / népszuverenitás látszatát; a faszizmus a parlamentáris hagyományt üresítette ki, a bolsevizmus „népi demokráciát” vezetett be).	0-4

	F2 Rögzíti az olasz címer változásának lényegét (pl. belekerültek a vesszőnyalábok / fascés a címerbe / a címer alig változott), rögzíti az orosz-szovjet címer változásának lényegét (pl. vörös csillag / sarló és kalapács / földgömb / Marx-idézet megjelenése), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a fasizmus egyszerre próbált régi hagyományokhoz – ókori római, olasz királyi – kapcsolódni és megújulást hirdetni, míg a bolsevizmus gyökeres és internacionalista fordulatot hirdetett).	0-4
	F3 Rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. a mozgást / az erőt ábrázolja, kubista / futurista eszközökkel él, a fasizmus modernista / forradalmi eszmének hirdette magát, a fasizmusban sokan a világ megújulását látták), rögzíti a kép egy lényegi elemét (pl. különböző bőrszínű / nemű / korú / foglalkozású emberek kezét fogja össze Lenin, a bolsevizmus / kommunizmus nemzetközi felszabadító mozgalomnak hirdette magát, a nemzetközi baloldal példaképnek tekintette az orosz forradalmat), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét eszme az addigi – liberális, kapitalista – világ lerombolását / megújítását hirdette, mindkét eszme széleskörű népszerűségnek örvendett külföldön is, mindkét eszme összefonódott a modern művészetekkel – bár hatalomra kerülve mindkettő konzervatívabb művészetpolitikát folytatott).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a fasizmus a nacionalizmus és a szocializmus gondolatkörének egyesítéséből született (a nemzeten belül akarja felszámolni az osztályellentétet / a nemzetek harcára vetíti ki az osztályharcot / csak az értékteremtő erőket tekinti a nemzet tagjának), rögzíti, hogy a bolsevizmus a szocializmus radikális / forradalmi irányzata (világforradalmat hirdet / az utolsó osztályharc megvívására szólít fel), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét eszme célja a társadalmi egyenlősítés, de a fasizmus nemzeti, a bolsevizmus viszont nemzetközi keretekben képzelel ezt el).	0-4
	E2 Rögzít egy tényt Mussolinivel kapcsolatban (pl. szocialista politikusnak indult, puccsal vette át a hatalmat, címe a duce / vezér volt, gyakran ábrázolták katonai vezetőként), rögzít egy tényt Leninnel vagy Sztálinnal kapcsolatban (pl. Lenin sokáig élt emigrációban, fegyveres erővel vette át a hatalmat, Sztálin Lenin utódának hirdette magát, mindkettőjüket tanítóként / politikai vezetőként ábrázolták – bár Sztálint később katonai vezetőként is), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét mozgalom egyszemélyi diktatúrát hozott létre, mindkét vezető körül személyi kultusz épült ki).	0-4

	E3 Rögzíti, hogy a fasiszmus gazdaságirányítási rendszere a korporációk voltak, rögzíti, hogy a bolsevikok – végül – tervgazdaságot hoztak létre, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét rendszer a közösségi érdekek / az egyenlőség eszméjének vetette alá az egyéni szabadságot; a bolsevikok megszüntették a magántulajdont, a fasiszták nem).	0-4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

116.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a két ipari forradalom jellemzőit hasonlítja össze a megadott szempontok szerint. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom a XVIII. század második felében / utolsó harmadában kezdődött.	0-2
	T2 Rögzíti, hogy a második ipari forradalom a XIX. század második felében / utolsó harmadában kezdődött.	0-2
	T3 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom Angliából indult ki.	0-2
	T4 Rögzíti, hogy a második ipari forradalom idején a centrum már inkább az USA-ban és Németországban helyezkedett el.	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, kapitalizmus, tőke, vállalkozás.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. piac, szabad verseny, monopólium, centrum / periféria.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti, hogy Watt / az első ipari forradalom feltalálói inkább mesteremberek voltak / a fejlesztés a – gyártó – műhelyekben történt, rögzíti, hogy a második ipari forradalom során laboratóriumok / kutatóintézetek működtek, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a gazdaság és a tudomány kapcsolata az idők során szorosabb lett, a technikai fejlődés egyre tudatosabb / tervezettebb lett, egyre nőtt a jelentősége az iskolázottságnak).	0-4

	F2 Rögzít egy lényeges tényt a szénfogyasztással kapcsolatban (p. az első ipari forradalom korában kezdett növekedni, a második ipari forradalom korában tovább növekedett), rögzít egy lényeges tényt az olajfogyasztással kapcsolatban (pl. a második ipari forradalom idején indult a kitermelése, a XIX. század folyamán a kitermelés jelentéktelen maradt), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét korszak alapvető energiahordozója a szén / fő erőgépe a gőzgép volt, az olajkitermeléssel megjelent a robbanómotor, a fogyasztás növekedése a világ iparosodását is mutatja).	0–4
	F3 Rögzíti, hogy Adam Smith a vállalkozás szabadságát az államtól félti, rögzíti, hogy (1890-ben már) törvény tiltja a monopóliumokat, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. az első ipari forradalom a szabad verseny kibontakozásának kora, míg a másodikban megjelennek a monopolszervezetek; az államtól várják a szabad verseny biztosítását – kezdetben az állami beavatkozás megszüntetésével, később a piaci szabályok betartásával).	0–4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom legfontosabb találmánya a gőzgép / gőzmozdony volt, rögzít két lényeges találmányt a második ipari forradalom korából (pl. autó, repülő, villanymotor, izzó, telefon), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a közlekedést az első ipari forradalom forradalmasította, a második a hírközlést; a gőzgéppel létrejött a gyáripár, a villanymotor ezt fejlesztette tovább; az első ipari forradalom során kibontakozott a tömegtermelés, a másodikban a több műszakos munkavégzés).	0–4
	E2 Rögzíti, hogy az első ipari forradalomra a kisebb üzemek voltak jellemzőek, rögzíti, hogy a második ipari forradalom során megnövekedett az üzemméret, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ennek az is oka, hogy az első ipari forradalom a textiliparból, míg a második a nehéziparból indult ki; a növekedés oka a növekvő tőkeszükséglet volt, a családi vállalkozások részvénytársaságokká alakultak; az új ágazatokban hirtelen jöttek létre óriásvállalatok, az üzemméret növekedése összefüggött a monopolizációval is).	0–4
	E3 Rögzíti, hogy az első ipari forradalom Angliából kiindulva terjedt el Nyugat-Európában és Észak-Amerikában, rögzíti, hogy a második ipari forradalom a német és amerikai centrumból már a világ jelentős részét elérte, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a perifériákon a két ipari forradalom gyakran együttesen jelentkezett, az ipari forradalmak globális gazdaságot hoztak létre, az	0–4

	iparosodás a nagyhatalmi versengéssel / gyarmatosítással is összefonódott).	
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0-4
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

117.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákosi- és a Kádár-korszak politikai és gazdaságirányítási rendszerét hasonlítja össze. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-2
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a Rákosi-korszak időhatárait (1948/49–1953/56).	0-2
	T2 Rögzíti a Kádár-korszak időhatárait (1956–1988/89).	0-2
	T3 Említi a téma valamely térbeli elemét a Rákosi-korszakból (pl. Magyarország a szovjet blokk része, a Rákosi-rendszert a szovjet megszállás tette lehetővé, új iparvárosok – pl. Sztálinváros / Dunaújváros).	0-2
	T4 Említi a téma valamely térbeli elemét a Kádár-korszakból (pl. Magyarország a szovjet blokk része, a forradalmat a szovjet csapatok verték le).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. egypártrendszer, (kemény és puha) diktatúra, kommunizmus, tervgazdaság.	0-2
	K2 Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kollektivizálás / szövetkezet, ÁVH, háztáji, MDP és MSZMP.	0-2
	K3 A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti az első ábra valamely, a pártállamiságra utaló elemét (pl. a pártvezetés irányító szerepe, az Elnöki Tanács szerepe, az ÁVH jelenléte), rögzíti a második ábra valamely, a pártállamiságra utaló elemét (pl. a pártvezetés irányító szerepe, az Elnöki Tanács szerepe), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. egypártrendszer működött, csak névváltoztatás történt: MDP – MSZMP; a parlamentarizmus csak formális volt, a Rákosi-korszakban a párt rendelkezett saját fegyveres erővel, a Kádár-korszakban már nem / kevésbé).	0-4

	F2 Rögzíti a forrás valamely elemét, melyben Rákosi a fogyasztás visszafogására szólít fel (pl. az ifjúság jövője a tét, az aranytojást tojó tyúk tanmeséje), rögzíti a forrás valamely elemét, melyben Kádár a jólét növelését tűzi ki célul (pl. elmélet és gyakorlat viszonya; a marxizmus / szocializmus valódi célja), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a Rákosi-korszakban az életszínvonal rovására folyt az iparosítás, míg a Kádár-korszakban politikai céllá vált az életszínvonal növelése; a Rákosi-korszakban nem vettek figyelembe társadalmi érdekeket, míg a Kádár-korszakban a rendszert fenntartó alku része volt az életszínvonal-politika).	0-4
	F3 Rögzíti a forrás valamely elemét, melyben Rákosi a kulákok ellen vagy a szövetkezetek mellett áll ki (pl. a kulákok „basáskodnak”, a szegényebb parasztok elveszthetik a földjüket, az egyéni érdek korlátlan érvényesülése veszélyes), rögzíti, hogy a rendelet lehetővé tette a háztáji föld megtartását, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. mindkét korszak alapvető célja a mezőgazdaság kollektivizálása volt; a Rákosi-korszakban elsősorban erőszakkal / propagandával akarták ezt megvalósítani, míg a Kádár-korszakban kedvezményekkel is; a Rákosi-korszakban nem sikerült végrehajtani a teljes kollektivizálást, míg a Kádár-korszakban igen).	0-4
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban erőteljes személyi kultusz épült ki, rögzíti, hogy Kádár tartózkodott a túlzott személyi kultusztól, és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. ez összefüggött a szovjet vezetők – Sztálin ill. Hruscsov – magatartásával / példájával is; ez volt a Kádár-korszak egyik alapvető jellemzője, amely a Rákosi-korszak hibájának felismeréséből fakadt; valójában az egyszemélyi diktatúrákban óhatatlan a vezető személyének túlzó megjelenítése; a Rákosi-korszakban súlyos retorziók társultak a kultusz megsértéséhez, míg a Kádár-korszakban óvatos kritika / humor is elképzelhető volt).	0-4
	E2 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban az ÁVH politikai rendőrségként működött, rögzít egy lényeges tényezőt ezzel kapcsolatban a Kádár-korszakból (pl. az ÁVH-t 1956-ban feloszlatták és nem alakították újra, szerepét részben a Munkásőrség vette át, szerepét részben a besúgóhálózat / III/III. ügyosztály vette át), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a Rákosi-korszakban mindennapos volt a törvénytelen erőszak, míg a Kádár-korszakban – a megtorlás után – már nem; a Rákosi-korszakban a szocialista rendszer kiépítésének alapvető eszköze volt az erőszak, míg a Kádár-korszakban részben a beletörődés / a kádári alku	0-4

	elfogadása játszotta ezt a szerepet; a Rákosi-korszakban ez összefüggött a rendszer alapvetően bizalmatlan jellegével – „éberség”, „aki nincs velünk, az ellenünk van”, „osztályharc fokozódása” –, míg a Kádár-korszakban a nagyobb társadalmi elfogadottsággal – „aki nincs ellenünk, az velünk van”, „élni és élni hagyni”).	
	E3 Rögzíti, hogy a Rákosi-korszakban bevezették a tervutasításos rendszert / tervgazdaságot, rögzít egy lényeges ténytet ezzel kapcsolatban a Kádár-korszakból (pl. a tervgazdaság / az állami tulajdon volt jellemző, gazdasági reformokkal kísérleteztek – pl. új gazdasági mechanizmus), és ezekkel kapcsolatban összehasonlító megállapítást tesz (pl. a tervgazdaság / köztulajdon a szocialista rendszerek alapvető / megváltoztathatatlan / ideológiai jellemzőihez tartozott; a Rákosi-korszakban a cél a nehézipar fejlesztése volt, míg a Kádár-korszakban a fogyasztási cikkek termelésére is hangsúlyt fektettek).	0-4
	E4 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		44
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		22

118.

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori magyar ipar fellendülését, és az azt elősegítő tényezőket mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0-4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a dualizmus kora 1867-től 1918-ig tartott.	0-2
	T2 Rögzíti, hogy Magyarország a dualizmus korában az Osztrák–Magyar Monarchia része volt.	0-2
	T3 Rögzíti a téma egy további térbeli elemét (pl. rögzíti, hogy Budapest ipari központ volt; megnevezi valamelyik iparvidéket; említi Ausztriát, mint fő kereskedelmi partnert).	0-2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. fellendülés, ágazat, megrendelés, szállítás / nyersanyag.	0-2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ipari forradalom, gyár, ipartámogatás, kisipar / óriásvállalat.	0-2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0-2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0-2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0-2

Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít egy lényeges tényt a diagramok alapján (pl. nőtt az ipari termelés aránya, az ipar fejlődött a leggyorsabban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek háttérében az ipari forradalom / forradalmak kibontakozása állt, egyre jelentősebbé vált a gyáripár, csökkent a magyar gazdaság lemaradása Ausztriához / Nyugat-Európához képest, ennek ellenére a mezőgazdaság maradt a legjelentősebb ágazat).	0–3
	F2 Rögzít egy lényegi tényt a diagram alapján a magyar iparra vonatkozóan (pl. Magyarországon a kisipar volt a legjelentősebb, kisebb volt a néhány száz főt foglalkoztató üzemek aránya, az 500 főnél többet foglalkoztató nagyvállalatok aránya nagyjából azonos volt Magyarországon és Németországban), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan a szöveges forrás segítségével (pl. ez azzal magyarázható, hogy kevesebb tőke összpontosult a vállalkozók kezében / később bontakozott ki Magyarországon az ipari forradalom; a legnagyobb vállalatok Magyarországon gyakran külföldi tőkéből / részvénytársasági formában működtek).	0–3
	F3 Rögzít két tényt a gazdasági kiegyezésre vonatkozóan (pl. közös vámterület, közös pénz, azonos súly- és mértékrendszer, a posta és a távírda összehangolása), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország legfontosabb kereskedelmi partnere Ausztria volt, a közös gazdasági rendszer elősegítette a gazdaság fejlődését, a közös vámterületnek hátrányai is voltak, a gazdasági kiegyezést tízévente újratárgyalták).	0–3
	F4 Rögzít egy lényeges tényt a forrásból (pl. az eddig nem gyártott árucikkeket / a fémeszközöket / a gépeket gyártók adókedvezményt kaptak / mentességet kaptak bizonyos illetékek fizetése alól), és megállapítja, hogy az állami ipartámogatás hozzájárult az ipar fellendüléséhez.	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a korszakban bontakozott ki Magyarországon az ipari forradalom, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a két ipari forradalom újításai nagyjából egy időben jelentek meg; elterjedtek a gyárak, amelyek gépeket alkalmaztak a termelés során / amelyekben tömegtermelés folyt; a fejlődés üteme gyorsabb volt a nyugatabbra fekvő országokénál, de a fejlődés szintjét tekintve Magyarország nem érte azokat utol).	0–3
	E2 Rögzíti a nehézipar / vasérc- és szénbányászat / a nyersvas- és acéltermelés / gépgyártás fellendülését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. iparvidékek jöttek létre, ahol bányák és gyárak is működtek; a bányászat a Kárpátokban, a feldolgozóipar Budapesten és környékén volt jelentős; a vasútépítés / a mezőgazdaság jelentős megrendelője volt a nehéziparnak).	0–3

	E3 Rögzíti az élelmiszeripar / malomipar jelentőségét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez összefüggött a gazdaság agrár jellegével, az élelmiszeripar / malomipar exportra is termelt, a malomipar fellendülésének feltétele a nagy teljesítményű henger-malmok elterjedése volt) <i>vagy</i> említ két jelentős élelmiszeripari ágazatot (pl. malomipar, szeszgyártás, cukoripar, húsipar).	0–3
	E4 Rögzít egy tényt a fellendülés pénzügyi hátterére vonatkozóan (pl. számos hitelintézetet hoztak létre, tőke áramlott be az országba, egyes ágazatokban elterjedté vált a részvénytársasági forma), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hiteleknek / a beáramló tőkének köszönhetően számos új vállalkozás jött létre, idővel csökkent a külföldi tőke aránya a gazdaságban, a részvénytársaságok tőkekoncentrációt tettek lehetővé).	0–3
	E5 Rögzíti, hogy a vasúthálózat is hozzájárult az ipar fellendüléséhez, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez megkönnyítette a nagyobb mennyiségű nyersanyag / késztermék szállítását, Budapest gazdasági szerepével összefüggésben a főváros lett a sugaras szerkezetű vasúthálózat központja, a vasútépítés megrendeléseket adott a nehéziparnak).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

119.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a politikai rendszer fő vonásait és a külpolitikai helyzetet mutatja be Bethlen István miniszterelnöksége idején. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy Bethlen István 1921 és 1931 között volt miniszterelnök.	0–2
	T2 Utal a trianoni béke területi következményeire.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy további térbeli elemét (pl. a trianoni határok csak Bethlen miniszterelnöksége kezdetén váltak véglegessé, Sopronban és környékén népszavazást tartottak, IV. Károly híveit a budaörsi csatában győzték le, a kisantantnak nevezett szövetséget Csehszlovákia, Románia és a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság / Jugoszlávia alkotta).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. konzervatív, kormánypárt, választójog, szövetség / szerződés.	0–2

	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ellenforradalom / ellenforradalmi rendszer, konszolidáció, revízió, Nemzetek Szövetsége / Népszövetség.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Értelmezi a plakát legalább két lényegi elemét (pl. a felirat és a kereszt a kereszténység győzelmére utal, a nemzeti színű zászló / a képen látható alak öltözete a nemzeti hagyományokra, a ledöntött szobor a kommunisták felett aratott győzelemre), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kormánypárt a keresztény és nemzeti / konzervatív értékeket állította középpontba, az ellenforradalmi rendszer elítélte a proletárforradalmat / és az azt megelőző polgári demokratikus / őszirózsás forradalmat).	0–3
	F2 Rögzíti a kompromisszum egy lényegi elemét (pl. a kormány biztosította a gyülekezési jogot, de csak zárt helyen / az utcai tüntetéseket megtiltotta, lehetővé tette szakszervezetek alapítását, kivéve egyes ágazatokat, engedte a szociáldemokrata párt működését, de tiltotta a kormány érdekével alapvetően ellentétes tevékenységeket), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Bethlen a legjelentősebb ellenzéki erő korlátozásával megerősítette a kormánypárt helyzetét, fennmaradt a többpártrendszer, de a parlamentarizmus csak korlátozottan működött, az alapvető szabadságjogok csak korlátozottan érvényesültek).	0–3
	F3 Rögzít legalább két lényegi tény a táblázat alapján (pl. életkori, vagyoni, műveltségi cenzushoz kötötték a választójogot, a nőknek is volt választójoga, a nők szigorúbb feltételek mellett kaptak választójogot, a választójog feltételei Bethlen miniszterelnöksége idején szigorodtak, csökkent a választásra jogosultak aránya), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Bethlen először rendeletet adott ki, majd az ez alapján választott országgyűlés fogadott el törvényt a választójogról; a választójog feltételeinek szigorítása – a nyílt szavazás részleges visszaállításával / a többségi rendszerrel együtt a kormánypárt súlyát növelte; fiatalabb, iskolázatlanabb, tehát könnyebben befolyásolhatónak gondolt rétegek szorultak ki a választójogból; ettől a Habsburg-pártiak / szélsőséges nézeteket támogatók visszaszorulását remélték).	0–3
	F4 Rögzíti a forrás lényegét (pl. Magyarországot felvették a Népszövetségbe, ezzel lehetősége nyílt	0–3

	felvetni a kisebbségi kérdést / kapcsolatokat teremteni más államokkal; a magyar kormány fontos külpolitikai célja volt a határon túli magyarok védelme, és erre a Népszövetség keretei közt nyílt lehetősége), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyar kormány törekedett az elszigeteltség enyhítésére, Bethlen a győztes hatalmakkal való kapcsolatok rendezésére törekedett, a szomszédos – kisantant – államokkal rossz volt Magyarország kapcsolata, Magyarország / a magyar kisebbség kiszolgáltatott helyzetben volt a szomszédos államok kormányaival szemben, a békeszerződésben foglaltak ellenére sem sikerült érvényesíteni a kisebbségek jogait).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy tény az államformára vagy az államfőre vonatkozóan (pl. Magyarország államformája király nélküli királyság volt, Horthy Miklós volt a kormányzó), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzetközi tiltakozás miatt a Habsburgok nem térhettek vissza a magyar trónra, IV. Károly kétszer is kísérletet tett a magyar trón visszaszerzésére, Bethlen az első királypuccs után lett miniszterelnök, a második királypuccs után hatályon kívül helyezték a Pragmatica Sanctiót / megtörtént a Habsburgok trónfosztása, Horthy hadseregének / az antant támogatásának köszönhető hatalomra jutását; szinte uralkodói jogkörrel rendelkezett).	0–3
	E2 Rögzíti a felsőház visszaállítását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel – a dualista korszakhoz hasonlóan – újra kétkamarás lett az országgyűlés; a méltóság / kinevezés alapján bekerült tagok a rendszer konzervatív jellegét erősítették) <i>vagy</i> rögzíti a szélsőségek kiszorítását a politikai életből, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kommunistákat már korábban betiltották, a szélsőséges különítményeket feloszlatták; ez javította Magyarország külpolitikai helyzetét).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Bethlen erős kormánypartot (Egységes Párt) hozott létre, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. híveivel együtt belépett a Kisgazdapártba, egyes kisgazdák a földreform végrehajtása érdekében együttműködtek vele, ezzel átmenetileg megszűnt az önálló Kisgazdapárt).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a kormány fő külpolitikai célja a békés revízió volt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az antant hatalmak elutasították a békerendszer felülvizsgálatát, Bethlen barátsági szerződést írt alá a békerendszerrel szintén elégedetlen Olaszországgal).	0–3

	E5 Rögzíti, hogy Bethlen konszolidálta (megszilárdította) a rendszert / Magyarország helyzetét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Magyarország kilábalt a világháborús vereséget / a trianoni békét követő válságból, a politikai konszolidáció a gazdasági konszolidációval párhuzamosan zajlott, a konszolidációnak a gazdasági világválság vetett véget).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

120.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a határon túli magyarok problémáit, életkörülményeit mutatja be Csehszlovákia és Románia példáján keresztül. Bemutatja és elemzi a határon túli magyarok törekvéseit, a népesség változás mögötti okokat. Elemzi a magyar állam kisebbségi politikájának mozgatórugóit. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy az 1947-es párizsi békeszerződés visszaállította a trianoni Magyarországot.	0–2
	T2 Rögzíti a téma még egy időbeli jellemzőjét (pl. a második világháború utáni években ment végbe a szovjetizálás Közép-Európa országaiban, a közép-európai országokban a kommunista rendszer 1948/49–1989/90-ig tartott).	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli jellemzőjét (pl. a határon túli magyarlakta területeket Csehszlovákiában és Romániában: Dél-Felvidék, / Szlovákia, Székelyföld, erdélyi megyék, Partium).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. nemzeti kisebbség, autonómia, deportálás, kommunizmus.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: háborús bűnös, lakosságcsere, ellenzéki mozgalmak, falurombolás.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzít a forrásból legalább két, a magyarok és németek emberi jogait súlyosan megsértő intézkedést (pl. elvették állampolgárságukat, vagyonukat, munkaszolgálatra kötelezték őket, hatósági fellépés / letartóztatás	0–3

	velük szemben törvényi korlátozások nélkül eszközölhető), és ezzel kapcsolatban egy lényegi megállapítást tesz (pl. a jaltai és potsdami értekezletre hivatkozva a kollektív bűnösség elvét alkalmazták a németekkel és a magyarokkal szemben, a magyarokat és a németeket háborús bűnösnek tekintették, az intézkedések hatására sok magyar és német nemzetiségű menekült el Csehszlovákiából, az intézkedések célja volt az esetleges német és magyar revízió megelőzése).	
	F2 Rögzít egy tényt a magyarok erőszakos deportálásával kapcsolatban (pl. Csehszlovákia északi részére telepítették őket, a falu ellenállását brutálisan letörték, a deportálás minden korosztályt érintett, az emberek elvesztették javaikat) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a magyarok a kitelepített szudéta-németek helyére kerültek, a kitelepítéssel a magyarok asszimilálása volt a cél, a kitelepítést reszlovakizációval próbálták elkerülni, a kitelepítettek a lakosságcsere-egyezmény keretében inkább Magyarországra szerettek volna kerülni).	0–3
	F3 Rögzíti a forrás lényegét, (pl. Kádár a nacionalizmus eszméjét veszélyesnek tartotta, a kommunista politikusoknak kevésbé volt fontos a nemzeti hovatartozás / fontosabb volt a társadalmi osztálytudat a nemzettudatnál, a határrevízió nem volt napirenden), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a kommunista ideológia internacionalizmust hirdetett, a munkásosztály egyesítése fontosabb a nemzeti egységénél, a szovjet megszállás is befolyásolta a kommunista országok politikáját, Kádár számára kényelmetlen volt magyar kisebbségről beszélni).	0–3
	F4 Rögzíti a képek lényegét (pl. a magyar falvak helyére panelek épültek, a falurombolás tiltakozást váltott ki Magyarországon) és tesz egy érdemi megállapítást a falurombolásokkal / a magyarság asszimilálásával kapcsolatban (pl. az 1980-as években a magyarországi ellenzéki mozgalmak tiltakozásokat szerveztek, a falurombolások elleni tiltakozások összefonódtak a kommunista rendszer elleni tiltakozásokkal, a román diktatúra ezzel kívánta a városokba kényszeríteni a magyarokat, a román diktatúra a magyar lakta területek csökkentésére törekedett, a falurombolás nemcsak magyar, hanem román / német lakta falvakat is érintett, az NSZK diplomáciai tiltakozása is jelentős volt).	0–3
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a második világháború utáni párizsi békeszerződés visszaállította a trianoni határokat, és nem tartalmazott kisebbségvédelmi előírásokat, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez tág teret nyitott Csehszlovákiában és Romániában is a magyarokkal szembeni fellépésre, ismét sok magyar	0–3

	került a határon túlra, a magyarokat háborús bűnösnek tartották).	
	E2 Rögzíti, hogy a magyar és a csehszlovák kormány lakosságcsere-egyezményt kötött, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. annyi magyarnak kellett csak elhagynia a lakhelyét, ahány magyarországi szlovák kívánt Csehszlovákiába települni, ezzel kívánták korlátozni a meginduló kitelepítéseket, az egyezmény lehetőséget adott a magyarországi szlovákok körében a kampányolásra, Csehszlovákia nem tartotta be a kvótát, a csehszlovák kormány a reszlovakizációs rendelettel kívánta inkább tovább csökkenteni a magyarok számát).	0–3
	E3 Rögzít egy tényt a magyar kisebbség helyzetére vonatkozóan a kommunista rendszer és a rendszerváltozás idején (pl. a kommunista hatalomátvétel után a szocialista országok a nemzetiségek békés egymás mellett élését hirdették, a nyílt nemzetiségi ellentétek enyhültek, az asszimiláció ugyanakkor folytatódott, a határok nyugati irányú megnyitása / nyugati utazás szabadsága csak a rendszerváltozás idején indulhatott meg) és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. a kommunista országok barátsági szerződéseket kötöttek egymással, a kommunista országok a szovjet tömb részét képezték, a nemzetiségi kérdés kikerült a fő politikai kérdések közül, a revíziós politika nem született újjá, a magyarság létszáma a rendszerváltozásig nem csökkent, a rendszerváltozás után a határon túli magyarok közül sokan átköltöztek a mai Magyarországra / nyugatra vándoroltak, a határon túli magyarok száma a rendszerváltozás óta csökken).	0–3
	E4 Rögzít legalább egy tényt a határon túli magyarok törekvéseivel kapcsolatban (pl. a magyarság autonómiát / politikai képviseletet / anyanyelvhasználatot követelt az oktatásban, közigazgatásban, a magyarság célja volt létének elismertetése, az anyaországgal való kulturális kapcsolatok erősítése, a jogfosztások / internálások elleni fellépés), és tesz egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. az egypárti diktatúra elnyomása a többségi nemzetet is elérte, a Csehszlovák állam szlávnak, a román nemzetállamnak deklarálta önmagát, az anyaország támogatása politikai okokból korlátozott volt, egy szűk magyar értelmiségi réteg révén létezett magyar nyelvű sajtó, irodalom, kisebbségi és emberi jogok nemzetközi biztosítása a helsinki értekezlet ellenére a gyakorlatban továbbra is elmaradt).	0–3

	E5 Rögzíti a magyar kisebbség aktív / kezdeményező szerepét a romániai rendszerváltásban / a pozsonyi tüntetéseken, és tesz egy érdemi megállapítást ezzel kapcsolatban (pl. Tőkés László temesvári tiltakozása indította el a román forradalmat, a romániai rendszerváltás során Marosvásárhelyen magyar-román etnikai villongások történtek, a diktatúra felszámolása mellett a magyar kisebbségi vezetők politikai / kulturális autonómiát is követeltek) <i>vagy</i> Rögzíti, hogy a magyar állam az 1980-as évek közepétől egyre nyíltabban követelte a határon túli magyarok helyzetének javítását, és ezzel kapcsolatban egy érdemi megállapítást tesz (pl. a magyar állam a demokrácia megteremtésétől a kisebbségi jogok kollektív elismerését várta, a magyar állam a rendszerváltozáskor a magyar kisebbségeket az egyetemes magyar nemzet részének tekintette, a kisebbségi jogok elismerése az emberi jogok elismertetésével párhuzamos követelés volt, Bős-Nagymaros / falurombolások ügye / a határon túli magyarokért történő kiállítás a magyarországi ellenzéki mozgalmak szervezésére / erősítésére is alkalmat nyújtott).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

121.

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a dualizmus kori Magyarország társadalmát mutatja be, az elmaradottság és modernizáció kérdéskörére összpontosítva. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a dualizmus korának időbeli határait (1867–1918).	0–2
	T2 Tisztában van azzal, hogy az általa bemutatott rétegek a városokhoz vagy a falvakhoz kötődtek-e.	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy további térbeli vagy időbeli elemét (pl. a torlódó társadalom Közép- és Kelet-Európában volt jellemző, a korszakban bontakozott ki Magyarországon az ipari forradalom / a polgárosodás <i>vagy</i> utal Budapest világvárossá válására).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. társadalmi réteg, földbirtok, modernizáció, arisztokrácia.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. torlódó társadalom,	0–2

	városiasodás / urbanizáció, dzsenti, tömegkultúra.	
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrás lényegét (pl. a gazdaságok többsége törpebirtokosoké volt, akik azonban a szántóterületek elenyésző részét birtokolták; kevés nagybirtokos család kezében volt a szántóterületek jelentős része), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a parasztcsaládok többsége nem rendelkezett akkora birtokkal, amekkorából meg lehetett élni; ez biztosította a nagybirtokos arisztokrácia hatalmát; a torz birtokszerkezet ellenére a korszakban nem került sor földreformra).	0–2
	F2 Rögzít egy lényeges tény a táblázat vagy a szöveg alapján (pl. a miniszterelnökök döntő többsége – egy kivételével – nemesi / arisztokrata származású volt, az arisztokrácia elzárkózott a polgárságtól), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a hatalom a hagyományos vezető rétegek kezében maradt, sok esetben még a magas tisztséget elérő / a politikai életben elismert polgárokat sem fogadta be az arisztokrácia).	0–2
	F3 Rögzíti a dzsenti réteg egy jellemző vonását a forrás alapján (pl. kastélyban laktak, bálokon vettek részt, cselédeket tartottak, költekező életmódot folytattak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. elszegényedésük ellenére igyekeztek fenntartani régi életformájukat, a birtok helyett egyre inkább a megyei tisztségek – vagy más polgári foglalkozások – biztosították megélhetésüket, fontos volt számukra nemesi származásuk hangsúlyozása a külvilág felé).	0–2
	F4 Rögzíti a forrás egy lényegi elemét (pl. a kubikosok járták az országot, /többek közt/ útépitéseken dolgoztak, nyomorúságos körülmények közt éltek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az elszegényedett parasztság soraiból kerültek ki, megélhetésük a középitkezésektől / idénymunkáktól függött, a középitkezések számának visszaesése miatt tömegesen vándoroltak ki az országból).	0–2
	F5 Rögzít egy lényeges tény a forrás alapján (pl. az ipari munkásság többsége falvakból származott; jelentős volt a külföldi / ausztriai munkások aránya, bár idővel csökkent), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a munkásság jelentős része az elszegényedett parasztság soraiból került ki, ennek köszönhetően nőtt a városi lakosság aránya, Magyarországon /eleinte/ kevés volt a szakképzett munkás,	

	túlnépesedett / iparosodottabb országokból érkeztek képzettebb munkások).	
	F6 Rögzíti a nagyváros képének két jellegzetes vonását a képek alapján (pl. tömegközlekedés megindulása, közvilágítás elterjedése, többemeletes házak számának növekedése, széles utak / közparkok kiépítése), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a modernizációban szerepe volt az ipari forradalom találmányainak, a korszakban Budapesten a növekedéssel párhuzamosan tervszerű városfejlesztés folyt, az állami fejlesztéseknek köszönhetően javultak a városi polgárság életkörülményei).	0–2
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzít egy tényt a társadalom szerkezetére vonatkozóan (pl. torlódó társadalom / kettős társadalmi szerkezet volt jellemző), és kifejti ennek tartalmát (megjelentek a modern / ipari rétegek, de jelentős maradt a hagyományos / agrár jellegű rétegek aránya / befolyása).	0–3
	E2 Rögzíti, hogy a legnagyobb létszámú réteg a parasztság maradt, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. erősen differenciált volt: a jómódú birtokos parasztság és a birtoktalanok vagyona / életmódja között jelentős különbségek voltak; többségét a birtoktalan /és törpebirtokos/ parasztok adták, akik nap-számosként / cselédként vállaltak munkát; ez összefüggésben állt azzal, hogy az iparosodás ellenére megmaradt a mezőgazdaság túlsúlya; számuk az iparosodással / városiasodással összefüggésben csökkent).	0–3
	E3 Rögzíti a nagypolgárságnak az iparosodással / a piacgazdaság kibontakozásával összefüggő megerősödését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gazdasági életben a nagypolgárságé lett a vezető szerep; a nagypolgárok jellemzően kereskedők, bankárok, gyártulajdonosok voltak; a nagypolgári családok kezén jelentős tőke halmozódott fel; a nagypolgárságra jellemző volt a nyitottság a modern művészetekre, új technikai vívmányokra; életformájukban sokszor a nagybirtokos arisztokráciát utánozták).	0–3
	E4 Rögzíti a modern ipari munkásság kialakulását és tesz egy érdemi megállapítást rájuk vonatkozóan (pl. számuk a korszakban nőtt, de a nyugati országokhoz képest alacsony maradt; túlnyomó többségük Budapest ipari negyedeiben élt).	0–3
	E5 Rögzíti, hogy a korszakban kialakult a modern városi életforma vagy a tömegkultúra, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. javultak az életkörülmények: a lakások komfortosabbá váltak, javult az ételmezés; a városokban a szabadidő eltöltésének új	0–3

	formái alakultak ki: sport, mozi, kirándulás stb.; a tömegkultúra kialakulásához az iskolázottság növekedése és a technikai fejlődés is hozzájárult).	
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

122.

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a fasiszta Olaszországot mutatja be, és megmagyarázza Mussolini hatalomra jutásának okait és hatalma megszilárdításának hátterét. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti Mussolini hatalomra jutásának évét (1922).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy másik lényeges eseményének évszámát (pl. a totális diktatúra bevezetése – 1925, a parlament felszámolása – 1928, a lateráni egyezmény megkötése – 1929, Etiópia gyarmatosítása – (1935–) 1936, a tengelyhatalmak szövetségének létrejötte – 1936).	0–2
	T3 Rögzíti a téma egy térbeli elemét (pl. a Dalmáciára formált igény / területi igények Jugoszláviával szemben, az olasz gyarmatok 1936 előtt: Líbia, Eritrea, Szomália).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. parlament, egypártrendszer / pártállam(i rendszer), gyarmat, szövetség.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. totális diktatúra, fasiszmus, korporációk / korporatív állam, Berlin–Róma tengely / tengelyhatalmak.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a kép által bemutatott esemény lényegét (pl. a fasiszta feketeingesek feldúltak egy szakszervezeti székházat / elégették a szakszervezet iratait), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a fasiszták ellenségeiknek tekintették a baloldali mozgalmakat, elsősorban azok internacionalizmusa miatt; a kommunistákkal szembeni harcukkal kivívták a tőkés / konzervatív körök rokonszenvét; a fasiszták erőszakkal félemlítették meg ellenfeleiket, ami a hatalmon lévők tehetetlenségét mutatta).	0–2

	F2 Rögzíti a beszéd legalább két lényegi elemét (pl. Mussolini szembeállította a nép akaratát a parlamenttel, forradalomnak tekintette saját hatalomra jutását, fegyveres erejére – illetve annak fenyegető fellépésére – támaszkodva szerezte meg a hatalmat, nyíltan megfenyegette a parlamentet, eleinte koalíciós kormány élén kormányzott), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. érzékeltette, hogy hatalmát nem akarta megosztani a parlamenttel; szembehelyezkedett a liberális államfelfogással / a polgári demokráciával, valójában államcsínyt hajtott végre, nem választási győzelemmel került hatalomra, demagóg módon érvelt).	0–2
	F3 Rögzíti a forrásrészletek alapján a fasizmus két lényegi elemét (az állami érdekeknek az egyéni érdekek fölé emelése, erőszakkultusz), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez egy szélső-jobboldali ideológia volt, szélsőséges nacionalizmus jellemezte, az államérdekre való hivatkozással semmibe vette a szabadságjogokat).	0–2
	F4 Rögzíti a forrás lényegét (Mussolini és a pápa megegyezésével létrejött a független Vatikán állam), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mussolini ezzel a katolikus egyház támogatását akarta megszerezni, az állam és az egyház több évtizedes szembenállását zárta le ezzel).	0–2
	F5 Rögzíti a források lényegét (Mussolini meg akarta szerezni a Földközi-tenger középső része feletti uralmat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nemzeti öntudatot erősítette azzal, hogy az olaszokat az ókori Római Birodalom örököseinek tekintette; kihasználta az első világháborút lezáró békeszerződés miatti elégedetlenséget; az irredenta eszme hangoztatásával megnyerte magának a hadsereget).	0–2
	F6 Rögzít egy lényeges tény Etiópia gyarmatosítására vonatkozóan a térképvázlat alapján (pl. ezzel a korábban megszerzett olasz gyarmatokat akarta összekapcsolni, nagyrészt angol gyarmatok vették körül a területet, a térség közel volt a Vörös-tenger kijáratához), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a háború és a gyarmati uralom fenntartása az etióp ellenállás miatt hatalmas véráldozatokkal járt; a Népszövetség az agresszióra hivatkozva – angol–francia nyomásra – gazdasági blokádot vezetett be Olaszországgal szemben; Nagy-Britannia és Franciaország a tengeri hajózás ellenőrzése miatt tartotta fontosnak az Olaszországgal szembeni fellépést, Olaszország elszigetelődése / szembekerülése egykori szövetségeseivel a Németországhoz való közeledéshez vezetett).	0–2

Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a hatalom megszerzésének körülményeit (a feketeingesek Rómába vonulása – a Marcia su Roma – után az uralkodó kinevezte Mussolinit miniszterelnökké), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Mussolini ezzel államcsínyt hajtott végre, a Fasiszta Párt nem rendelkezett többséggel a parlamentben, az uralkodó / a kormány nem merete bevetni a hadsereget Mussolini ellen).	0–3
	E2 Rögzít egy tényt az államszervezetre vonatkozóan (pl. Mussolini „Duce”-ként állt a diktatúra élén; megszűnt a többpártrendszer, a Fasiszta Nagytanács kormányozta az országot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendszer jellemzője volt a vezérkultusz, Mussolini felszámolta az alkotmányos / parlamentáris rendszert, totális / párt-állami diktatúrát épített ki).	0–3
	E3 Megmagyarázza a totális diktatúra fogalmát (az állam – egy kizárólagos ideológiára támaszkodva – az élet minden területére kiterjeszti hatalmát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a gazdaság fejlődésének / a közbiztonság javulásának köszönhetően népszerűvé tudták tenni a fasiszta ideológiát, kezdetben az európai hatalmak is elismerték Mussolini eredményeit, a sajtó / az oktatás / a kulturális élet ellenőrzésével tudták terjeszteni az ideológiát).	0–3
	E4 Megmagyarázza a korporációk / korporatív állam fogalmát (olyan szervezetek, amelyekben a munkaadók, a munkavállalók és az állam képviselői közösen rendezték a munka világának kérdéseit), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. valójában a hatalmon lévők akarata érvényesült, ez összhangban állt az állami / nemzeti érdek mindenhatóságának gondolatával, ezzel felszámolták a baloldali kötődésű szakszervezeteket).	0–3
	E5 Rögzíti a Berlin–Róma tengely létrejöttét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez következménye volt annak, hogy Olaszország viszonya megromlott Nagy-Britanniával és Franciaországgal; korábban Mussolini az Anschluss lehetősége miatt szemben állt Hitlerrel, de engedni kényszerült; a szövetség hamarosan kiegészült Japánnal, és fennmaradt Mussolini bukásáig).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Magyarország háborúba sodródását mutatja be. Válaszában kitér a kamenyec-podolszkiji tömegmészárlásra.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma legalább két időbeli elemét (pl. 1938. november 2. – első bécsi döntés, 1939. március – Kárpátalja visszacsatolása, 1940. augusztus 30. – második bécsi döntés, 1941. április – magyar támadás Jugoszlávia ellen, 1941. június 26. – Kassa bombázása, 1941. június 27. – Magyarország hadba lépése).	0–2
	T2 Rögzíti a revíziós sikerek legalább két térbeli elemét (pl. a Felvidék déli része, Kárpátalja, Észak-Erdély, Székelyföld, Bácska, baranyai háromszög, Muraköz, Muravidék).	0–2
	T3 Rögzíti a kamenyec-podolszkiji tömegmészárlás legalább egy térbeli vagy időbeli jellemzőjét (pl. Kamenyec-Podolszkij a Szovjetunió német megszállás alatt lévő nyugati részén volt / a mai Ukrajnában található, a tömeggyilkosság 1941 nyarán történt).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. háború / hadba lépés, semlegesség, megszállás, szerződés / egyezmény.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. revízió, első bécsi döntés / második bécsi döntés, fegyveres semlegesség, deportálás.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrásból legalább egy lényegi jellemzőjét (pl. Teleki létfontosságúnak tartotta a németektől való távolságtartást / a háborúból való kimaradást, érezte, hogy Magyarország a revízió kapcsán végérvényesen elkötelezte magát a németek mellett, tartott attól, hogy Magyarország belesodródik a háborúba), és megállapítja, hogy a háború kitörésekor Magyarország semleges maradt.	0–2
	F2 Rögzíti a kép legalább két lényegi elemét (pl. a revíziós sikerek által megnövekedett ország / az észak-erdélyi és a székelyföldi megyék térképe, a történelmi Magyarország térképe, egy kardot tartó turulmadár, a Szózat kezdő sorai), és tesz egy-egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. a plakátot a második bécsi döntés kapcsán adták ki, a képi / szöveges elemek a nemzeti érzelmekre hatnak, a történelmi Magyarország térképe utal a további revíziós /irredenta törekvésekre, a	0–2

	döntéssel visszakerült lakosok szűk többsége magyar nemzetiségű volt, a második bécsi döntéssel / Erdély megosztásával Hitler mindkét szövetségését magához kötötte).	
	F3 Rögzíti a szöveg két lényegi elemét (pl. Magyarország és Jugoszlávia örökbarátsági szerződést kötött, a két fél ígéretet tett arra, hogy a viszonyukat érintő kérdéseket tárgyalásos úton rendezik), és tesz egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. Magyarország az egyezményvel a növekvő német befolyást akarta ellensúlyozni, az egyezménynek propagandacélja volt, hiszen két németbarát kormány kötötte, az egyezmény nem érintette konkrétan a revízió kérdését).	0–2
	F4 Rögzíti, hogy Werth Henrik vezérkari főnök / a magyar katonai vezetők sürgették a németekhez / a háborúhoz való csatlakozást, és rögzíti ennek legalább egy okát (pl. szovjet- / bolsevizmusellenesség, további revíziós sikerek reménye, elköteleződés a tengelyhatalmak mellett, a katonai vezetés döntő részének németbarátsága), és megállapítja, hogy a Romániával való rivalizálás közrejátszott az ország – a németek melletti – háborús csatlakozásában.	0–2
	F5 Rögzíti a szöveg legalább két lényegi elemét (pl. Kassát azonosíthatatlan repülőgépek bombázták, a magyar vezetés úgy vélte, a bombázást a Szovjetunió hajtotta végre, a Szovjetunió tagadta, hogy ők követték volna el a kassai bombázást, felmerült, hogy a németek bombázták Kassát, hogy Magyarországot bevonják a háborúba), és megállapítja, hogy Magyarország bejelentette a hadiállapot beálltát a Szovjetunióval.	0–2
	F6 Rögzíti a forrás alapján, hogy Szombathelyi Ferenc vezérkari főnök minimalizálta volna a magyar katonai részvételt a háborúban, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Szombathelyi Ferenc váltotta Werth Henriket a vezérkar élén, az 1941-es nyári hadjáratban a magyar hadsereg / gyorshadtest jelentős veszteségeket szenvedett a szovjet fronton, az álláspont az volt, hogy Magyarország hadi erejét meg kell őrizni a háború végére / egy esetleges román vagy szlovák támadás esetére, Magyarország ekkortájt került hadiállapotba Nagy-Britanniával és az USA-val is).	0–2
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy az első bécsi döntéssel Magyarország visszakapta a Felvidék déli részét, és tesz legalább két érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a döntés német – és olasz – döntőbíráskodás nyomán született meg, az előzetes csehszlovák–magyar tárgyalások nem vezettek eredményre, a döntéssel lényegében etnikai revízió valósult meg, az ország hatalmas sikerként élte meg a döntést, a döntés nyomán további jobbratolódás –	0–3

	Volksbund engedélyezése, második zsidótörvény javaslatának benyújtása, kedvezmények a hazai szélsőjobbnak – történt).	
	E2 Rögzíti Kárpátalja megszállását, és tesz legalább két érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. erre azt követően került sor, hogy a német hadsereg megszállta / a Német Birodalomhoz csatolták Cseh- és Morvaországot, a megszállt terület lakosságának elenyésző része volt magyar nemzetiségű, a korszakban jelentős volt a történelmi határokig való terjeszkedés / Kárpátalja megszerzésének stratégiai fontossága, Németország jóváhagyta a megszállást, ez további elköteleződést jelentett Németország mellett, Magyarország ezt követően kilépett a Népszövetségből, elfogadták a második zsidótörvényt).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy Magyarország csatlakozott a háromhatalmi egyezményhez, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az egyezményt Németország, Japán és Olaszország hozta létre, elsősorban Nagy-Britannia, az USA és a Szovjetunió ellen irányult, a csatlakozással Magyarország a fasiszta tengelyhatalmak oldalára állt, más kisebb németbarát államok is csatlakoztak).	0–3
	E4 Rögzíti a magyar hadsereg hadműveleteit Jugoszlávia ellen, és tesz legalább két érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Hitler követelte Magyarország részvételét Jugoszlávia lerohanásában, Teleki Pál miniszterelnök – a helyzet kilátástalansága miatt – öngyilkos lett, Bárdossy László lett az új kormányfő, a magyar csapatok jelentős területeket csatoltak vissza az országhoz, a visszacsatolt lakosság alig több mint egyharmada volt magyar nemzetiségű, Nagy-Britannia megszakította a diplomáciai kapcsolatokat, Magyarország feladta a fegyveres semlegességet).	0–3
	E5 Rögzíti, hogy Kamenyec-Podolszkijban Magyarországról kitoloncolt zsidók tömegeit gyilkolták meg a németek, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a revíziós sikerek nyomán zsidók százazrei / sok nem magyar állampolgárságú – a visszacsatolt területekre menekült – zsidó került magyar fennhatóság alá, a kitelepített zsidók között magyar állampolgárok is voltak, a deportálást magyar hatóságok végezték, az áldozatok száma több mint 20 ezer főre tehető, a deportáltak egy kis része visszaszökött / visszatoloncolták Magyarországra).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

Műveletek, tartalmak		Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a piacgazdaságra való áttérést és gazdasági, társadalmi következményeit mutatja be Magyarországon. Válaszában kitér a rendszerváltás nyerteseinek és veszteseinek bemutatására.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti, hogy a rendszerváltás 1989–90-ben történt.	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli jellemzőjét (pl. Közép-Magyarország, Nyugat- és Közép-Dunántúl az ország fejlettebb területei, Észak-Magyarország és Észak-Alföld az ország fejletlenebb területei).	0–2
	T3 Rögzíti a téma még egy térbeli vagy időbeli jellemzőjét (pl. a spontán privatizáció már elindult a 80-as évek végén, Magyarország 2004-ben vált az Európai Unió tagjává, az exportpiac átrendeződése).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. piacgazdaság, tőke, munkanélküliség, infláció.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. (spontán) privatizáció, kárpótlás, termelészövetkezet, reálérték.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejt ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrásból a privatizáció szakaszait (pl. a 90-es évek első felében sok értékesítés történt, de kisebb volt a bevétel, a 90-es évek második felében kevés értékesítés történt, de nagy volt a bevétel, a 2000-es évek legelején az értékesítések száma és a bevételek is csökkentek, 2003-tól megint kevés értékesítés mellett volt nagy a bevétel), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a privatizációval átalakultak a tulajdonviszonyok / dominánsná vált a magántulajdon, külföldi tőke áramlott be, a privatizáció központilag vezényelt volt, a szakaszok a kormányzati ciklusokhoz kötődtek, a privatizáció eleinte alapvetően politikai kérdés volt / a piacgazdaság kiépítését célozta, később a bevételek növelése volt a cél, a privatizációt a korrupció gyanúja / az állami vagyon elherdálásának vélelme miatt sok kritika érte, kezdetben az államszocialista korszak gazdasági elitje előnyben volt a privatizáció során).	0–2
	F2 Rögzíti a szöveg és a kép legalább egy-egy lényegi elemét (pl. a kormány a múlt rendszer(ek)ben kisajátított tulajdonok visszaadása helyett kártalanítást ajánlott, a kártalanítás csak részleges volt, a kártalanítottak kárpótlási-jegyet kaptak, a kárpótlási jegy olyan értékpapír, amelyen állami vagyont lehet vásárolni vagy	0–2

	el lehet adni, a kárpótlási jegy három éven át kamatozott is), és tesz egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. a kárpótlás erkölcsi igazságtétel / a privatizáció része volt, személyi és vagyoni kárpótlás is történt, az egyházi épületeingatlanok esetében reprivatizáció történt, a kárpótlás társadalmi megítélése nem jó, a kárpótoltak csalódtak, a kárpótlási jegyek egy részét máig nem váltották / nem tudták átváltani állami vagyoni).	
	F3 Rögzíti a szöveg egy lényegi elemét (pl. a mezőgazdasági szövetkezetek dolgozóinak nagy része bizalmatlan volt a szövetkezeti vezetéssel szemben), és megállapítja, hogy a szövetkezeti tagok kiváltak / a téeszek nagy része megszűnt.	0–2
	F4 Rögzít a grafikon alapján legalább két lényegi elemet (pl. a keresetek, a jövedelmek és a nyugdíjak reálértéke 1996-ig folyamatosan csökkent, a nyugdíjak reálértéke csökkent leginkább, a keresetek értéke a háromnegyedére csökkent, 1996-tól tíz éven át emelkedtek, később a nyugdíjak reálértéke jobban alakult, mint a kereseteké és a jövedelmeké), és megállapítja, hogy a rendszerváltást követően jelentősen emelkedtek az árak / nagy volt az infláció.	0–2
	F5 Rögzít a térképek alapján legalább két lényegi elemet (pl. a szocialista korszakban a nehéziparhoz kötődő térségek – bányavidékek, középhegységek térségében található iparvárosok – voltak fejlettek, a rendszerváltás után egy évtizeddel a fejlődési övezetbe Közép-Magyarország, Nyugat- és Közép-Dunántúl tartoztak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendszerváltás nyomán az ország különböző területei között jelentős fejlettségi különbségek alakultak ki, a különbségek a gazdasági fejlettség, a foglalkoztatottság és az életkörülmények terén is jelen vannak).	0–2
	F6 Rögzíti, hogy a rendszerváltás során a foglalkoztatási szint általános csökkenése jobban érintette a cigányokat / nagyobb arányban váltak munkanélkülivé, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. egyértelműen a rendszerváltás vesztesei, a képzettségük hiánya vezetett a tartós munkanélküliséghez, a munkanélküliség mélyszegénységhez vezetett, számos mutatót tekintve – pl. születéskor várható élettartam, egészségi állapot – rosszabb a helyzetük, mint a többségi társadalom tagjaié).	0–2
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti, hogy a rendszerváltást követően nagymérvűvé vált a munkanélküliség, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendszerváltással megszűnt a szocialista korszak teljes foglalkoztatottsága, sok vállalat és termelőszövetkezet megszűnt, a termelés és a forgalom visszaesett, a munkaerőt hatékonyabban használták ki).	0–3

	E2 Rögzíti, hogy a rendszerváltás követően visszaesett az ipari termelés, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a veszteséges gyárakat bezárták, a KGST felbomlásával szűkültek az értékesítési lehetőségek, a legnagyobb visszaesés a bányászatban / textiliparban / élelmiszeriparban volt, a későbbi javulásban szerepe volt a külföldi tőke térhódításának / a technológiai megújulásnak, később növekedett az ipari termékek exportja, a beruházások jelentős része az iparban valósul meg, a gépipari ágazatok aránya növekedett / húzóágazattá vált pl. a járműgyártás).	0–3
	E3 Rögzíti, hogy a rendszerváltás során visszaesett a mezőgazdasági termelés, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. jellemző volt a tőkehiány, a KGST felbomlásával szűkültek az értékesítési lehetőségek, alacsony a beruházások szintje, az EU-ba történt belépésünk óta a magyar mezőgazdaságra is vonatkoznak a közös agrárpolitika rendelkezései – termelők támogatása, termelési kvóták).	0–3
	E4 Rögzíti, hogy a szolgáltató szektor jelentősége nőtt a rendszerváltozást követően, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a foglalkoztatottak legnagyobb hányada ebben a szektorban dolgozik, a GDP legnagyobb hányadát ez a szektor adja, további bővülés várható).	0–3
	E5 Rögzíti, hogy a piactudásra való áttérés eredményeképp nőtt a különbség a társadalom felső és alsó rétegei között / nőtt a szegénység, és említ legalább egyet-egyét a rendszerváltás vesztesei és nyertesei közül (pl. a rendszerváltás vesztesei az alacsony iskolai végzettségűek, az elavult szakmával rendelkezők, a nyugdíj előtt állók, az ország elmaradottabb régióiban élők voltak, a rendszerváltás nyertesei a piacképes szakképzettséggel / nyelvtudással rendelkezők, gazdasági szakemberek, felső vezetők, nagyvállalkozók).	0–3
	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50

	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi társas vállalkozási formákat, illetve a vállalkozás alapítását és működtetését mutatja be. Válaszában kitér a mai magyarországi vállalkozási kedv és helyzet bemutatására.	0–4
Tájékozódás térben és időben	T1 Rögzíti a téma egy időbeli jellemzőjét (pl. a vállalkozás joga már a rendszerváltást megelőzően / 1989-ben megjelent az Alkotmányban, a rendszerváltást követően megtörtént a piacgazdaságra való áttérés).	0–2
	T2 Rögzíti a téma egy térbeli jellemzőjét (pl. az ország fejlettebb területein több a vállalkozás, a magyar vállalkozók – elvileg – korlátozás nélkül indíthatnak vállalkozást az EU tagországaiban – az adott tagország által szabályozott feltételekkel).	0–2
	T3 Rögzíti a téma még egy térbeli vagy időbeli jellemzőjét (pl. a vállalkozás helyi iparüzési adót köteles fizetni az önkormányzatnak, a vállalkozás székhelye az, ahová be van jegyezve / az irányítás helye, a vállalkozás telephelye az, ahol a tényleges tevékenység / a munkavégzés folyik, a 2011-es Alaptörvény biztosítja a vállalkozás szabadságát).	0–2
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1 Előadásában szakszerűen használja a következő általános történelmi fogalmakat: pl. (piac)gazdaság, vállalat, háztartás, adó.	0–2
	K2 Előadásában szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. tőzsde / értékpapír, rt. / kft. / bt., korlátlan felelősség / korlátozott felelősség / egyetemleges felelősség.	0–2
	K3 Egész mondatokban, folyamatosan fejti ki gondolatait, szabatosan fogalmaz.	0–2
	K4 Megállapításai árnyaltak, több szempontúak.	0–2
	K5 Felelete koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a téma kifejtéséhez.	0–2
Ismeretszerzés, a források használata	F1 Rögzíti a forrásból a gazdaság három szereplőjének legalább egy-egy lényegi jellemzőjét (pl. a háztartások a vállalkozások számára munkaerőt biztosítanak, megveszik a vállalatok termékeit és szolgáltatásait, adóznak az államnak; a vállalkozások munkahelyeket teremtenek, árut termelnek és értékesítenek, adóznak az államnak; az állam adót szed a gazdaság szereplőitől, újraosztja a jövedelmeket), és megállapítja, hogy a gazdaság szereplői a vállalkozások, a háztartások és az állam.	0–2
	F2 Rögzíti a két diagram legalább egy-egy lényegi elemét (pl. a magyar vállalkozási kedv / hajlandóság alatta marad az uniós átlagnak; az EU-hoz hasonlóan a magyarok körében is a személyes függetlenség a legvonzóbb a vállalkozásban, a magyaroknak fontosabb az üzleti lehetőség kiaknázásának szempontja, a magyarok	0–2

	kevésbé tulajdonítanak jelentőséget a munkavégzés helye és ideje szabad megválasztásának), és tesz egy érdemi megállapítást ezekre vonatkozóan (pl. mindez magyarázható a magyarok nagyobb kockázatkerülésével, a vállalkozókkal / vállalkozásokkal szembeni előítéleteikkel).	
	F3 Rögzíti a térkép egy lényegi elemét (pl. az ország keleti / északkeleti részén kevesebb a vállalkozás, az osztrák határ közelében / a fővárosban / az autópályák mentén / a megyeszékhelyek környékén több a vállalkozás), és megállapítja, hogy a földrajzi szempontok mérlegelése rendkívül fontos egy vállalkozás alapításakor.	0–2
	F4 Rögzít a szöveg alapján a betéti társaság bel- és kültagjára vonatkozó egy-egy lényegi elemet (pl. a betéti társaság beltágjának felelőssége korlátlan, ha több beltág van, akkor felelőségük egyetemleges, a kültag betétjének nagyságáig vállal felelősséget, a kültag a társaság üzleti vezetésére és képviselésére nem jogosult), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. előnye a nagyon alacsony tőkeigény, hátránya az alacsonyabb közmegítélés, a beltág teljes vagyoni felelőssége) <i> vagy megállapítja, hogy a bt. jogi személyiségű gazdasági társaság.</i>	0–2
	F5 Rögzíti a szöveg alapján a kft. legalább két jellemzőjét (pl. előre meghatározott nagyságú törzsbetétekből áll és törzstőkével alapítható, az egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál, a törzstőke minimum 3 millió forint kell legyen, tagjainak kötelezettsége a társasággal szemben csak törzsbetéteinek szolgáltatására terjed ki, a társaság kötelezettségeiért a tag nem felel, a taggyűlés határozata alapján osztalékot fizet a tagoknak a törzsbetétek arányában, a társaság élén az ügyvezető áll), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. előnye, hogy a tulajdonos nem felel teljes vagyonával a vállalkozásért, magasabb a közmegítélése, könnyebben eladható / bevonhatók befektetők, hátránya a nagyobb tőkeigény / a magasabb alapítási költség) <i> vagy megállapítja, hogy a kft. jogi személyiségű gazdasági társaság.</i>	0–2
	F6 Rögzíti a forrás alapján a sikeres vállalkozás legalább két kritériumát (pl. innovatív ötlet, a vállalkozásba vetett hit, kitartás, kudarcűrés, döntéskészség, hatékony megvalósítás, alkalmazkodó készség, jó csapat, ügyes kommunikáció, tőkeerős befektető), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz(pl. a vállalkozói életben a hosszú távon való gondolkodás képessége a legfontosabb, különösen a nemzetközi terjeszkedéshez szükséges a nemzetközi befektető, Magyarországról is indulhat – főleg az IT szektorban – nemzetközileg sikeres	0–2

	vállalkozás, relatíve kevés a Magyarországról elindult sikeres startup).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1 Rögzíti a vállalkozás fogalmát (tevékenység, amelynek alapvető célja a fogyasztói igények kielégítése, nyereség elérésével), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a vállalkozás törekszik a fogyasztói igények mind magasabb szintű kielégítésére / a profit maximalizálására / a termeléshez szükséges erőforrások minimalizálására).	0–3
	E2 Rögzít legalább kettőt a vállalkozások csoportosítási szempontjai közül (pl. tevékenység, tulajdoni forma, méret, működési terület, jogi forma), és bemutat legalább egyfajta csoportosítást (pl. ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi, pénzügyi, közlekedési, egyéb; magán-, állami, vegyes, ill. önkormányzati tulajdonú; kis-, közepes, ill. nagyvállalat; helyi, regionális, országos, nemzetközi, offshore vállalkozás; jogi személyiség nélküli, jogi személyiségű).	0–3
	E3 Rögzít legalább kettőt az részvénytársaság jellemzői közül (pl. meghatározott számú és névértékű részvényekből álló alaptőkével alakul, tulajdonosai a részvényesek, a részvényesek kötelezettsége a társasággal szemben saját részvényük névértékéig terjed, a részvényes részesül az osztalékból, a részvényes joga a közgyűlésen való részvétel, a részvényei arányában van szavazati joga), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. jellemzően nagyobb volumenű forgalom vagy tőke esetén használt vállalkozási forma) <i>vagy</i> megmagyarázza a zártkörű és nyilvános részvénytársaság közötti különbséget: a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényeit bevezették a tőzsdére <i>vagy</i> meghatározza a részvény fogalmát: tulajdonosi és tagsági jogokat megtestesítő, lejárat nélküli értékpapír.	0–3
	E4 Rögzíti a vállalkozás (bt.) alapításának menetét (a taggyűlés összeül és megalkotja a társasági szerződést, az ügyvéd ellenjegyzi, létrehoznak egy bankszámlát és megteszik a vagyoni hozzájárulást, az ügyvéd benyújtja a társasági szerződést, a bejegyzési kérelmet és a szükséges mellékleteket a cégbírósághoz), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az alapításnál be kell tartani a törvényi előírásokat, az alapítást a társasági szerződésben rögzítik, a bt. társasági szerződés mintával is alapítható).	0–3
	E5 Rögzít a vállalkozás kötelezettségei közül legalább kettőt (pl. a törvényben előírt nyilvántartásokat vezetni, a bejelentési kötelezettségeknek eleget tenni, az esedékes adókat és járulékokat időben bevallani és befizetni, eleget tenni a számlaadási kötelezettségnek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a társasági jogot az új Polgári Törvénykönyv tartalmazza).	0–3

	E6 Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.	0–3
<i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem (forráshasználat, eseményeket alakító tényezők) pontozásánál is.</i>		
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		50